

**Nemzeti Közszerológati Egyetem
Katasztrófavédelmi Intézet**

A lakosság tájékoztatásának szükségessége a II. világháborús robbanóeszközök elleni védekezéshez

Budapest – 2013.

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	2
1. BEVEZETÉS	4
2. AZ AKNAKUTATÁS ÉS A TŰZSZERÉSZET FEJLŐDÉSE A II. VILÁGHÁBORÚTÓL NAPJAINKIG.....	5
2.1. Az aknamentesítés első korszaka (1945-1947)	5
2.2. Az aknamentesítés második korszaka (1947-1956)	6
2.3. Az aknamentesítés harmadik korszaka (1956- 1980).....	7
2.4. Az aknamentesítés negyedik korszaka (1980-napjainkig).....	9
2.4.1. Az első misszió.....	9
2.4.2. Afganisztán Tartományi Újjáépítési Csoport (Hun PRT) 2005-2013	9
2.4.3. Afganisztán Kabuli Nemzetközi és Katonai Repülőtér (KAIA) 2008-	10
3. A MAGYAR HONVÉDSÉG 1. HONVÉD TŰZSZERÉSZ ÉS HADIHAJÓS EZRED BEMUTATÁSA	11
3.1.A tŰZSZERÉSZEK TÖRTÉNETE.....	11
3.1. A hadihajózás története	12
3.2. Az alakulat feladatai és szervezeti felépítése	13
3.3. Magyarország szennyezettsége	15
4. NEMZETKÖZI ÁTTEKINTÉS A TŰZSZERÉSZ CSOPORTOK VISZONYLATÁBAN	16
2.1 Amerikai Egyesült Államok (US NAVY EOD).....	17
2.2 Egyesült Királyság (UK ARMY EOD)	17
2.3 Svédország (GÖTA Ezred)	18
5. ROBBANÓESZKÖZÖK BEJELENTÉSÉNEK MENETE ÉS AZ ELSŐDLEGES VÉDELMI INTÉZKEDÉSEK BEVEZETÉSÉNEK KIHATÁSA A LAKOSSÁGRA ÉS A KATASZTRÓFAVÉDELMI SZERVEKRE	19
5.1. Bejelentések menete.....	20
5.2. Lakosságvédelem	22
5.2.1. Távolságvédelem	23
5.2.2. Kitelepítés és a végrehajtás szempontjai	23
5.2.2.1. A megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke.....	24
5.2.2.2. Helyi védelmi bizottság elnöke	25
5.2.2.3. A polgármester	25
5.2.2.4. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi, területi és helyi szervei	26
5.3. Kimenekítés	26
5.4. Befogadás.....	26

5.4.1.	<i>A megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke.....</i>	27
5.4.2.	<i>A helyi védelmi bizottság elnöke.....</i>	27
5.4.3.	<i>A polgármester</i>	27
5.4.4.	<i>A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi és területi szervei</i>	28
5.5.	Visszatelepítés	28
6.	KÉRDŐÍV FELDOLGOZÁSA.....	29
7.	TAPASZTALATOK ÖSSZEGZÉSE	32
8.	BEFEJEZÉS	37
9.	FELHASZNÁLT IRODALOM	38
10.	1. SZÁMÚ MELLÉKLET	39
11.	2. SZÁMÚ MELLÉKLET	41
12.	3. SZÁMÚ MELLÉKLET	44
13.	4. SZÁMÚ MELLÉKLET	50

1. BEVEZETÉS

Napjainkban az urbanizáció hatására folyamatos földmunkálatokkal bolygatjuk meg a természetet, s mindazt a titkot, amit magában rejt. Kiváltképp a robbanóeszközökre gondolok, amik a II. világháború hagyatékaként vannak jelen életünkben, úgy, hogy sokan ezt nem is tudják. A társadalom nem foglalkozik azokkal a fenyegetésekkel, amiről azt hiszi, hogy már rég nem jelent veszélyforrást számukra. Pedig igen is nagy kihívás napjainkban az elhagyott, elrejtett robbanóeszközök felderítése és hatástalanítása. Nincs még két teljes hónapja, hogy átléptük a 2013-as év küszöbét, s a MH 1. Honvéd Tűzszerész és Hadihajós Ezred (továbbiakban MH 1. HTHE) Tűzszerész Ügyeletére érkezett bejelentések száma meghaladta a 100 darabot, úgy, hogy még fagyos a talaj s el nem kezdődtek a mezőgazdasági munkálatok. Bátran merem állítani, hogy manapság egy új katasztrófa fenyegetettséggel állunk szemben, hiszen, ha ezek az eszközök nem megfelelő kézbe kerülnek, illetve visszaélnék azok alkalmazásával hatalmas személyi- és anyagi károkat tudnak okozni a környezetében.

Az elmúlt években hazánkat rendszeresen fenyegeti az ár- és belvízi veszélyeztetettség, melyek során számos rég elfeledett, de el nem működött robbanótest kerülhet a felszínre a már említett katasztrófhelyzetek hatásaként.

Dolgozatomban célul tűztem ki, hogy bemutatom azt a negatív, de még helyrehozható dolgot, hogy a lakosság nem tudja mivel is kerülhetünk szembe egy-egy kirándulás, strandolás vagy épp mezőgazdasági munka alkalmával. Az állampolgárok, ha ezeket az eszközöket előtalálják, sajnálatos módon sok esetben nem tudják, mit kell tenniük. Nem tudják, hogy hozzá érhetnek-e a robbanótestekhez, s azt sem, hogy kit kell értesíteni ilyen esetben. Kérdőívemmel, melyet készítettem próbálom bebizonyítani, hogy az emberek nagyobb részét mindazok ellenére, hogy nem tudják mi a helyes cselekedet ilyenkor, érdekli, és igenis igényli az eseti tájékoztatást.

A dolgozat végén, az összegzésben javaslatot fogok tenni mindarra a felmerülő problémára, melyek konzekvenciáit a kérdőív feldolgozásának során le tudom vonni.

2. AZ AKNAKUTATÁS ÉS A TŰZSZERÉSZET FEJLŐDÉSE A II. VILÁGHÁBORÚTÓL NAPJAINKIG

„ Az emberi társadalmak létrejöttének és fejlődésének egyik fontos mozgatórugója a veszélyekkel szembeni közös védekezés szükségességének felismerése volt.” ¹A II. világháború csatáiban megközelítőleg 70 nemzet vett részt. A nagyobb és erősebb országok folyamatosan fejlesztették haditechnikai repertoárjukat, s ezeket nem restelltek kipróbálni s más államok ellen bevetni. Ilyenek voltak például a légvédelmi lövegek, különböző kézfegyverek, bombák és rakéták. Utóbbi szerkezetekkel Magyarország területét számtalan támadás érte és a fel nem robbant eszközök felkutatása, összegyűjtése és hatástalanítása elengedhetlenné vált.

A történelem utóbbi évtizedei alatt Magyarország számos alkalommal vált harcérintkezések helyszínévé domborzati adottságaiból és földrajzi elhelyezkedéséből eredően. Mindezekből adódóan több millió robbanóeszköz került felhasználásra, melyek egy része mai napig várja, hogy valaki rájuk találjon, mert a háború idején az ellenséges csapatok vagy elhagyták, elrejtették őket a magyar hadsereg előtt, vagy nem kerültek felhasználásra. A II. világháború folyamán az egymással harcoló felek több ezer négyzetméternyi területen rejtettek el aknákat, bombákat és különböző robbanószerkezeteket a lakosság éltét veszélyeztetve. Az első korszakban „önjelölt tűzszerészek, hadifoglyok és a légoltalmi egységeknél kiképzett szakemberek kezdték meg kezdetleges felszereléssel az ország lőszermentesítését.” ²

2.1. Az aknamentesítés első korszaka (1945-1947)

A II. világháború idején Központi hatalmak óriási erőket vontak össze Magyarországon, ezért a szovjet csapatok 1944. szeptember 23-án átlépték a magyar határt. Aknamezőket telepítettek a főbb útvonalakon, közlekedési csomópontokon, fontosabb objektumok környékén, az erdőkben, községekben és a szántóföldeken. Akkoriban a legkülönbözőbb robbanóeszközök és robbanóanyagok kerültek a föld felszínére vagy alá. A világháború után az országnak újjá kellett élednie, feldolgozni azt a sok traumát, amit a lakosság elszenvedett, s a döntő feladatok közé tartozott a robbanótestek felkutatása és hatástalanítása.

¹ Dr. Hornyacsek Júlia őrnagy: Polgári védelmi alapismeretek 1. 2009, 7. oldal

Felelős kiadó: Dr. Szabó József dandártábornok, Zrínyi Miklós nemzetvédelmi egyetem rektora

²Vörös Mihály főhadnagy- Daruka Norbert mk.főhadnagy: Tűzszerészek a közszolgálati feladatok ellátásában, Sereg Szemle, X. évfolyam, 2. szám, 2012. április- június, 22. oldal

A polgári szervek folyamatosan kérelmeiket írták és juttatták el a Honvédelmi Minisztériumhoz /továbbiakban HM/, melyekben aknakutató járőröket és műszereket igényeltek. A Kaposvári 41. honvéd kiegészítő parancsnokság szintén levelet küldött a HM-nak, melyben kéri, hogy intézkedjenek a vármegye területén elhelyezett aknák és robbanótestek eltávolítására. A kérelemben részletesen feltüntették, hogy utászegységre szakfelszereléssel van szükségük. Az utászegység megérkezéséig pedig a már „kirendelt aknakutató járőr részére aknakutató műszer és három darab kiképzett nyomozó kutya kiutalására”³ van szükség. A később megérkezett tűzszerészek munkáját nagyban nehezítette, hogy a visszavonuló német csapatok a falvakon belül szinte mindenhová érintőaknákat telepítettek: az ajtó- és ablakkilincsektől kezdve, a kút kávéján keresztül még a holttestekre is. A polgári lakosság életét nagyban megkeserítették az ún. üvegaknák is, mivel, csodás érdekes műkristály tálakhoz hasonló tárgyakat fedeztek fel, mikor a szántóföldre kiértek munkálkodni. Érdekes külsejük miatt leginkább a gyermekek figyelmét keltették fel, de sokszor a felnőttek sem tudtak ellenállni, hogy ne vegyék fel a földről. A hátulütője sajnos az volt, hogy az akna nagyon érzékeny működtető szerkezettel volt ellátva, s mikor hozzáérték azonnal robbant.

A szovjet csapatok 1946 augusztusa után a feladatot az újonnan megalakult aknakutató szakaszokra bízták, melyeket egységes és önálló századokká vonták össze, s ezzel egyidejűleg központi irányítás alá is kerültek.

A mentesítést a Nagybajomba települt műszaki zászlóalj parancsnoka, Alekszandr Dimov őrnagy vezetésével kezdték meg. Ekkor alakult meg az első magyar aknakutató zászlóalj, aminek tagjai tisztek, tiszthelyettesek, legénységi állományúak illetve hadifoglyok voltak. 1945 őszén felállítottak minden kerületi parancsnokság székhelyén egy-egy aknakutató századot, akik a mai Ezred elődei. A hivatalos aknamentesítés az 1946. évi 10.880/ME 1946 sz. rendelet alapján indult el. A következő félévben 1122 tonna robbanóanyagot semmisítettek meg.

2.2. Az aknamentesítés második korszaka (1947-1956)

1946 végén megalakították az ország első aknakutató századait, mindkettőt alárendelve a Műszaki Vezetési Törzsnek. Az 1. Önálló Aknakutató Század Budapestre települt és

³Gellért Tibor: Tűzszerészek és aknakutatók, 1981, Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó, 7. oldal

feladatként Észak- Magyarország (Miskolc, Gyöngyös, Bükk, Mátra), Szolnok és Tokaj mentesítését kapták. A 2. Önálló Aknakutató Század a Balaton nyugati partjának és Fejér megye területének mentesítését kapta parancsba pécsi központtal. A munkálatok sok halálos áldozatot követeltek, hiszen ez a terület még ismeretlen volt az emberek számára. A Honvédelmi Minisztérium a hősi halottaknak való tisztelgésért az 1947/eln. 1500-as rendelet hatályba léptetésével felállította az 1. Aknakutató Zászlóaljat.

Az 1954-es esztendő ismét változást hozott az alakulat életében. A Honvédelmi Tanács határozata alapján február 24-én megalakult az 1. Honvéd Aknakutató Zászlóalj. A személyi állományt 55 katonai objektum biztosította valamint önként jelentkezők, akik számára teljesen idegen volt ez a terület. Elindították az első aknásztanfolyamot, ahol többek között akna- és tűzszerészismeretet, az aknamentesítés technikáját illetve az aknamentesítés új módszereinek fejlesztését sajátíthatták el a katonák. Az alakulat felállításának második évében az aknakutatók felszámolták a nyugati és a déli határzárát. Összesen 128.350 folyóméternyi ⁴ területet mentesítettek. A munkálatok során 103.369 darab gyalogsági taposóakna és 2374 darab érintőakna került hatástalanításra.

2.3. Az aknamentesítés harmadik korszaka (1956- 1980)

Az 1956-os események az ország területén folytatott akna és lőszermentesítés menetét is jelentősen meghosszabbították. A 2. önálló aknakutató zászlóaljat Szentendre helyőrségbe rendelték, innen vett részt a Budapest körüli légvédelmi tüzelőállások körzetének mentesítésében, összesen 17 helyen. Ezek a munkák 1957.február végéig befejeződtek.

Majd júniustól a nyugati országhatár műszaki zárására rendelték ki őket, ahol 107 km-en ötsoros és 243 km-en négysoros aknamezőt telepítettek körülbelül 800.000 akna felhasználásával.

A harmadik szakasz első négy évében a már megszokott módszerekkel mentesítették a tűzszerészek és a feladatot illetve veszélyt szintén vállaló polgárok.

1958-ban a Honvédelmi Minisztérium parancsára a már meglévő aknakutató század 2. Önálló Aknakutató Zászlóaljjá alakult és Ercsi helyőrségbe telepítették, ahol újonc állománnyal töltötték fel soraikat és a gánti erdőben 875 gyalogsági aknát szedtek fel. 1958-tól a század

⁴ „Valaminek vagy valamiknek a hosszát egyvégteleben mérve, összeadva.”

akna és lőszer mentesítési munkálatokat végzett Gánt, Baracska, Böhönye és Fót térségében. Itt körülbelül 1785 hektárt mentesítettek, és 25496 db különböző robbanó testet semmisítettek meg.

1960-1964-ig a zászlóalj Esztergom, Miskolc, Dorog, Vitnyéd, Nagyatád, Inke, Fülep körzetében tevékenykedett, ahol 78671 különböző robbanótestet hatástalanítottak.

1966-1970 között az alakulat úgynevezett körzeti tűzszerész járőröket alakított ki így az újonnan beérkezett állomány kiképzése is megkezdődött, majd a megyeszékhelyeken kerültek telepítésre. A központosított vezetés alatt álló több helyszínen dolgozó tűzszerész alegységek koncepciója 1980-ig fenn állt, s így végezték az ország akna és lőszer mentesítését.

1964-ben az alakulat a már meglévő hadihajós egység alárendeltségébe került. A járőrök ebben az időszakban napi 2-3 esethez lettek kirendelve, és vagy a helyszínen vagy Gyálon semmisítették meg a robbanó testeket.

1965-1975-ig a hadihajósok összevont tűzszerészei kb. 26000 alkalommal szálltak ki helyszínre és 1500 hektárt mentesítettek. Ekkor az alakulat 69 fő aknakutatót és 36 fő tűzszerészt foglalt magába.

1975-ben az 58. Tűzszerész és Aknakutató Zászlóalj nevet adományozzák nekik, bár a tűzszerészek még ezen év március 1-jével kiválnak a flottillából, s ismét önálló alakulatként tevékenykednek tovább.

Az elkövetkező években folyamatosak a munkálatok az ország megtisztítása érdekében. Több száz hektárnyi területet sikerült biztonságossá tenni és több százezer kilogrammnyi robbanóanyagot sikerült előtalálni és megsemmisíteni.

1979-ben bevezették a tűzszerész operatív szolgálatot, így ha a lakosság bármely tagja előtalál valahol valamilyen robbanótestet, a bejelentést meg tudja tenni telefonon keresztül is. Sürgős és életet veszélyeztető esetben azonnal intézkedtek. Ez a szolgálat a mai alakulatnál is megtalálható Tűzszerész Ügyeleti Szolgálat néven.

A tűzszerészek folyamatosan együtt dolgoztak a Rendőrséggel-akár csak napjainkban- és a területileg illetékes tanácsai szervekkel.

Az alakulat 1980-ban megkapta a Magyar Néphadsereg Kiváló Zászlóalja címet, és a Munka Vörös Zászló Érdemrendjét.

2.4. Az aknamezítés negyedik korszaka (1980-napjainkig)

A 80'-as évekkel új korszak kezdődött az alakulat történelmében az egyre fokozódó politikai és háborús tevékenységek következtében. Az alaprendeltetésből adódó feladatokon kívül, ami az ország akna és lőszermentesítését foglalta magába, fel kellett készülni egy új eddig ismeretlen területen történő munkavégzésre, Magyarország határain kívül.

2.4.1. Az első misszió

1991-99-es délszláv háború felborította az eddig törekény békét Európában. A konfliktus megoldásához európai és ázsiai szövetséges csapatok vonultak be a volt Horvátország majd Jugoszlávia területére, ahol a fennálló polgárháborús helyzet, és népirtás megakadályozására kívántak pontot tenni.

A NATO szövetséges erők a békefenntartását három új katonai szervezettel próbálta stabilizálni IFOR (Végrehajtó erők), SFOR (Stabilizációs erők), KFOR (Koszovói erők), 1995-2004-ig amíg a át nem adta a békefolyamatok levezetését az Európai Uniónak – EUFOR ALTHEA néven.

A Magyar Honvédség a stabilizációs tevékenység részeként egy műszaki kontingens felállításával járult hozzá a térség békéjének fenntartásához, melynek részét képezte egy tűzszerész raj is.

A raj tevékenysége az évek alatt sokrétűen változott, de fő feladatuk megmaradt, biztosítani a magyar műszaki munkálatokat, építkezéseket. Feladatrendszerük viszont kiegészült a romok eltakarítása következtében előkerült robbanó testek megsemmisítésével, a telepített aktív aknamezők és robbanó csapdák felszámolásával, továbbá épületek, elhagyott járművek átvizsgálásával, a magyar műszaki tábor védelmének biztosításával.

2.4.2. Afganisztán Tartományi Újjáépítési Csoport (Hun PRT) 2005-2013

2005-ben kezdődött meg egy olyan folyamat az alakulat életében, ami nem csak struktúrájában, de teljes szakmai képességmátrix átalakításában fontos szerepet játszott, és meghatározta a tűzszerészek jövőjét.

A folyamatos terrorista fenyegetések következtében a szövetséges erők bevonultak Afganisztán területére, hogy felszámolják a tálibok által irányított szervezeteket,

lecsökkentsék az Európába és Amerikába szállított heroin és más kábítószer áramlását. Ennek következtében műveleti bázisokat hoztak létre az ország minden tartományában.

2006. október 1-én Pol-E-Khomri tartományban az ott állomásozó Holland erőktől vette át a Magyar kontingens a tartomány irányítását. A kontingens részét képezte egy 5 főből álló tűzszerész csoport, amely fontos szerepet kapott a tábor és a szállító konvojok védelmében továbbá lőszer lerakatok és improvizált robbanó szerkezetek (továbbiakban IED) felszámolásában.

A taktikai és háborús helyzet, továbbá a tapasztalatok olyan képességek és eszközök beszerzését tette szükségessé, mellyel az Ezred eddig nem rendelkezett.

Tűzszerész kutyák vásárlását és kiképzését, eddig a feladatok nem kívánták meg, de a rejtett robbanó szerkezetek felderítéséhez az Afganisztáni műveletek során elengedhetlenné váltak. Házi készítésű robbanó szerkezetek hatástalanítására és felderítésére eddig az országhatáron belüli illetve a Délszláv tapasztalatok miatt nem volt szükség, ezért az erre irányuló szakmai kiképzéseket és felszereléseket az alakulat, még nem szerezte be nem olvasztotta be a tűzszerészek felkészítésébe.

Ennek következtében az Ezred 2. tűzszerész százada jelentős átalakuláson ment keresztül. Az állománytáblába bekerült 25 speciálisan képzett tűzszerész kutya és kutyavezető, továbbá különlegesen képzett IED technikusok és robotoperátorok. A teljes átszervezés és szakmai felkészítés 2007- re, mire a PRT elérte a teljes műveleti készenlétet már lezajlott, és ebből a jól képzett szakmai gárdából kerültek ki a váltások.

A PRT fennállásának 7 évében mind szakmai mind műveleti tapasztalattal rendelkező, kiválóan képzett elit csoport jött létre az ezreden belül. A megszerzett tapasztalatokat a világ bármely pontján háborús és béketeremtő helyzetekben alkalmazni és hasznosítani tudják, ezzel teljesen megváltoztatva a 65 évig alkalmazott tűzszerész eljárásokat, s egy új nemzedékét kinevelve a Tűzszerészeknek.

A Magyar PRT 2013. április 01-el befejezi működését Afganisztánban.

2.4.3. Afganisztán Kabuli Nemzetközi és Katonai Repülőtér (KAIA) 2008-

2008 szeptember 01-el a Magyar Honvédség kapta azt a megtisztelő feladatot, hogy a Kabuli Nemzetközi Repülőtérén, mint Vezető Nemzet irányítsa a reptér működését. A csoportban helyet kapott egy 12 fős tűzszerész részleg, ami a reptér védelmében továbbá az esetlegesen lezuhanó katonai repülőgépek mentéséhez szükséges szakmai feladatok ellátását volt hivatott biztosítani.

A csoport rendelkezett 2 speciálisan képzett rajjal, mely a két egy időben történő feladat ellátásához szavatolta a megfelelő létszámot.

Feladataik kiegészültek a lejárt vagy hátrahagyott lőszer megsemmisítésével továbbá a reptérre érkező Kiemelt fontosságú személyek biztosításával. A fél éves misszió alatt a napi feladatokon túl IED-k hatástalanításában 29 alkalommal kerültek alkalmazásra, továbbá olyan kiemelt személyeket biztosítottak, mint a Francia Miniszterelnök Nicolas Sarkozy és az Amerikai elnökjelölt John McCain.

2010-2011-ben újból Magyar felelősség vállalással volt kinn egy tűzszerész csoport 12 fővel. 2012-től a francia tűzszerész erőket támogatjuk fél évente 2 tűzszerész kutyával és kutyavezetővel a repülőtéren.

3. A MAGYAR HONVÉDSÉG 1. HONVÉD TŰZSZERÉSZ ÉS HADIAJÓS EZRED BEMUTATÁSA

A Magyar Honvédség egyik legrégebbi egysége a tűzszerészeké. Mint már említettem a II. világháború után elkezdték az egységesítést s a mai alakulat jogelődjeinek megszervezését.

3.1. A tűzszerészek története

Megalakult az aknakutató zászlóalj és ezzel párhuzamosan a helyi katonai és polgári hatóságok önként jelentkezőkből járőröket szerveztek. 1945 szeptemberében a honvéd, kerületi parancsnokságoknak fel kellett állítaniuk egy munkás aknakutató szakaszt. A mai tűzszerészek közvetlen elődei ők voltak, így ezt a dátumot - pontosan 1945. szeptember 28.- tekinti ma mindenki az alakulat tevékenységének kezdetének.

Az 1947-ben megalakított 1. Honvéd Aknakutató Zászlóaljat „az MN 9680 hadihajós magasabbegységbe integrálták”⁵ 1964-ben, s a továbbiakban alosztályként működött tovább Aknakutató Alosztály néven 9 éven keresztül. 1975-ben az alosztály kiválik a hadihajósoktól és MN 4980 1. Tűzszerész és Aknakutató Zászlóalj néven tevékenykedik tovább önálló alakulatként.

2001-ben újra egybeolvasztották a tűzszerészeket és a hadihajósokat, mivel feladatrendszerük nagyon hasonló és közel áll egymáshoz. Így alakult meg a MH 1. Honvéd Tűzszerész és Hadihajós Ezred.

Az ezt követő 9 évben még kétszer változott meg az alakulat neve:

⁵Tűz és víz katonái, Csapathagyományok, Zrínyi Média Kommunikációs Kft., 2011, 10. oldal

- 2007.- MH 1. Honvéd Tűzszerész és Hadihajós Zászlóalj
- 2010.- MH 1. Honvéd Tűzszerész és Hadihajós Ezred

Napjainkban Budapesten a XV. kerületi Irinyi János Laktanya ad otthont tűzszerészeinknek.

3.1. A hadihajózás története

A magyar hadihajózás kezdete az 1848. július 25-ei a Mészáros Lázár hadihajós gőzös rendszerbe állításának és felavatásának eseményéhez köthető.

1867-ben az akkori alakulat megkapta a Dunai Flottilla elnevezést. Négy évvel később az alakulat rendszerbe állított két monitor típusú hajót, mely sokkal megbízhatóbb volt, mint elődeik, ezek teljesen fémből készültek, és vastag páncélzattal látták el őket.

A világháború befejeztével az összes hadihajónk hadizsákmánnyá vált, s egytől-egyig elvitték az országból. Az akkori felső vezetés felismerte a fontosságát egy újra felállítandó hadihajós egységnek, mely 1945-ben a Honvéd Hadihajós Dandár nevet kapta. Fő feladataként a Duna aknamentesítését jelölték meg, hiszen a háborúból visszamaradt robbanótestek a folyó medréből bármikor előbukkanhattak.

2001-ben a hadihajós alakulat megszűnt, mint szervezeti egység, s ekkor olvadt be az akkori tűzszerész egységbe alosztályként, s folytatták a tevékenységet tovább együtt, egy célért küzdve MH 1. HTHE néven.

2005 szeptemberében megkezdte az első tűzszerész járőrhajó- egy AN-2 típusú aknásznaszád-szolgálatát a Dunán. Nevét Ercsi településről kapta, hiszen régi hadihajós hagyomány a hajókat Duna-menti településekről elnevezni. Az avatásra is a már említett településen került sor.

2007 májusában a második tűzszerész hajót is vízre bocsátották s Baja névre keresztelték. A Baja a MH 1. HTHE négy hadihajójának egyike, s első éles bevetése már avatása után nem sokkal meg is történt. 2007. október 9-én az Északi összekötő vasúti híd (Újpesti híd) felújításakor előkerült több fel nem robbant robbanóanyag és töltet, egy 80 kg súlyú feketelőporral teli fémhordó illetve 5 darab II. világháborús német robbanószelence, melyek felkutatásában és elszállításában az aknásznaszád és legénysége működött közre. A bomba kiemelését 2007. november 20-án hajtották végre a tűzszerészek és a hadihajósok.

Napjainkban is akad feladata hadihajósainknak, a téli időszakokban különösen meder-kotrás idején. Nem kell sokat visszaugranunk az időben, csak a 2012-ben megtalált GP 1000 típusú

amerikai bomba előtalálására, amit a bűvár tűzszerészek és a hadihajósok közösen hatástalanítottak. De előfordult már olyan eset is, hogy „rombolóbombákat hozott a Mikulás”,⁶ vagyis 2010. december 4-én érkezett egy bejelentés, hogy a budafoki gázlóban egy amerikai típusú rombolóbombát találtak.

A Hadihajós Alosztály és a Speciális Tűzszerész Század kutyavezető tűzszerészei a budapesti Hajókikötőben (Újpest) töltik mindennapjaikat, ahol kialakításra kerültek a kutyavezető tűzszerészek munkakutyáinak kenneljei és a hadihajósok otthonául szolgáló létesítmények, továbbá védett hajóállásokban AN-2 típusú aknásznaszádok s az AM aknamentesítő hajók.

3.2. Az alakulat feladatai és szervezeti felépítése

A szervezet feladatrendszerét két csoportra oszthatjuk, nevesítve alaptevékenységre és főbb feladatokra.

Alaptevékenység:

- országos szintű 24 órás operatív tűzszerész szolgálat biztosítása
- katonai eredetű háborús tevékenységből származó lőszerek, robbanótestek felkutatása, hatástalanítása, megsemmisítése, összefüggő területek mentesítése
- katonai lő- és gyakorlóterek fel nem robbant lőszerektől történő megtisztítása
- összefüggő vízfelületek és folyószakaszok átvizsgálása, megtisztítása
- tűzszerész szakbeosztású és országhatáron kívül feladatot ellátó katonák szakfelkészítése
- Improvizált robbanószerkezetek felderítése, hatástalanítása és megsemmisítése katonai érdekeltségű reptereken és országhatáron kívül

Főbb feladatok:

- katonai objektumok tűzszerész átvizsgálása, mentesítése későbbi értékesítés céljából
- kezelésre veszélyes katonai eredetű robbanószerkezetek és pirotechnikai anyagok megsemmisítése, hatástalanítása

⁶Daruka Norbert mk. főhadnagy: Rombolóbombákat hozott a Mikulás, Seregszemle, MH ÖHP Szakmai-tudományos folyóirata, 9. évfolyam, 3-4. szám, 116. oldal

- a honvédség tűzszerész beosztású katonáinak kiképzése, vizsgáztatása, minősítése
- az országhatáron kívül NATO, ENSZ felajánlású missziókban szolgálatot teljesítő katonák felkészítése az adott területen előforduló robbanó szerkezetek jellemzőiről, vészhelyzeti eljárások alkalmazásáról
- közigazgatási és közszolgálati szervek felkérésére, tűzszerész bemutatók lebonyolítása
- aktív részvétel a Honvédségi Katasztrófavédelmi Rendszer feladataiban
- nemzetközi kapcsolatrendszer kiépítése más tűzszerész alakulatokkal, egységes tematikák kidolgozása, szabályzók megalkotása
- vízellátás biztosítása veszélyeztetett és víztől elzárt területeken

Szervezeti felépítés:

- Vezető szervek
- Végrehajtó alegységek
 - 1. tűzszerész század EOD (Hagyományos robbanó szerkezetek hatástalanítása Magyarország területén)
 - Speciális Tűzszerész Század IEDD (Improvizált robbanó szerkezetek felderítése, hatástalanítása, megsemmisítése katonai reptereken továbbá országhatáron kívül, az MH missziós feladatainak, csapatmozgásainak táborainak biztosítása. Külön felkérés alapján más szövetséges nemzetek tűzszerész biztosítása. A vízfelszín alatt előtalált robbanó testek hatástalanítása, megsemmisítése, hajózó utak biztonságossá tétele.)
 - Búvár tűzszerészek
 - Kutyavezető tűzszerészek (2006-ig az ORFK Dunakeszin lévő Kutyakiképző Központjában történt a kutyák és vezetőik kiképzése, tréningezése, majd ugyanezen évben fegyelmező gyakorlatokat, gépjármű- és épületátvizsgálást, illetve robbanóanyag-keresést hajtottak végre bemutatkozásként az újpesti Hadikikötőben.)
 - Hadihajós Alosztály (Különleges jogrendben Magyarország folyóvizeinek biztosítása, esetleges folyami aknák megsemmisítése. A Speciális Tűzszerész Század búvár munkáinak vízi biztosítása.)
- Logisztikai Alegységek

- Logisztikai Század (Szállító kapacitás biztosítása, az eszközök szervizelése, gépjárművezetők, munkagépkézelők képzése)
- Raktárak (Tűzszerész eszközök beszerzésének, nyilvántartásának, szerviz igényének biztosítása, új eszközök beszerzése)
- Egészségügyi Központ (A tűzszerész munkák elsődleges egészségügyi biztosítása, robbanásos sérülések harctéri ellátása, az áldozatok egészségi állapotának stabilizálása a magasabb szintű mentő szolgálatok megérkezéséig. A tűzszerész állomány folyamatos egészségügyi, pszichológiai, szűrése, re-kreálása, egészségmegőrző előadások prezentálása)

3.3. Magyarország szennyezettsége

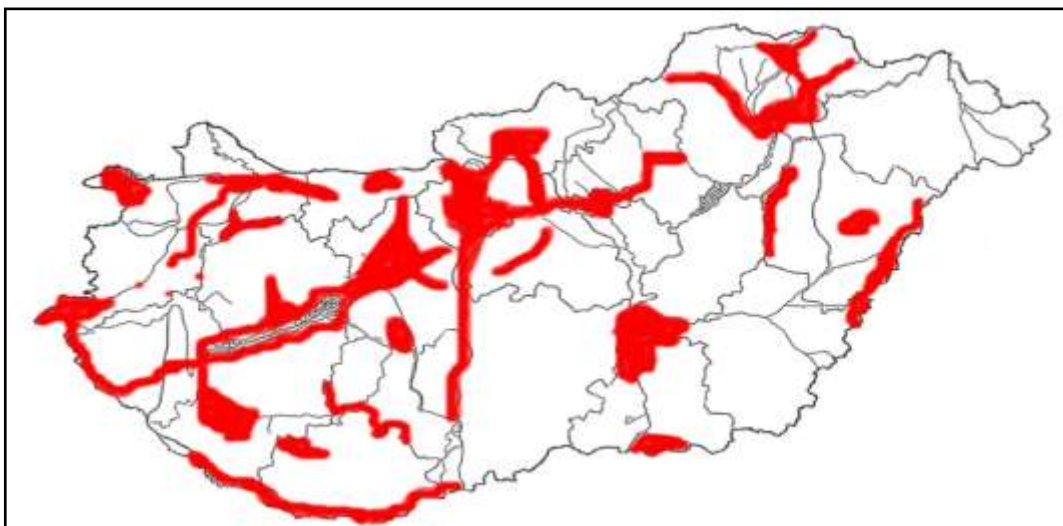
Mint már említettem Magyarország területén 1945 szeptember 28-a óta folyik „szervezett és irányított, lőszer és akna mentesítés.”⁷ Az évek során aknazárak kerültek felszámolásra, nagyobb mennyiségben egy helyre lerakott gyalogsági lőszer és robbanótestek sokasága került megsemmisítésre. A földmunkálatok, építkezések, meder tisztítások során a lakosság részéről folyamatosak a bejelentések a Rendőrség, s ez által a Tűzszerész Ügyelet felé is. Áradáskor a tavak, folyamok mélyéről napvilágra kerülnek a már régen kilőtt vagy elrejtett eszközök is.

Az ország megszállása alatt a szovjet csapatok több helyen állítottak fel támaszpontokat, katonai objektumokat, ahol az országból való kivonulás után hátrahagytak több féle és nagyobb mennyiségű lőszert, aknát vagy bombát. Ilyen volt például a győri és a szentendrei volt szovjet laktanya, ahol leginkább lőszerek maradtak ránk. Érdemes megemlíteni a Tótvázsony- Úrkút- Nagyvázsony háromszögben található mai napig fennmaradt titkos szovjet létesítményt, ahol bár nem igazán maradtak, csak csekély számban kilőtt lőszerek, de Magyarországon ez volt az egyik olyan, mára már elhíresült bunker, ahol a szovjet csapatok atomtöltetekkel is fel voltak szerelve.

Ha ezek az objektumok illetve bázisok egyszer újra használatba lesznek véve - mint például a szentendrei volt laktanyaért pereskednek már évek óta, hogy alakítsanak-e ki egy Rákellenes Centrumot – és elkezdődnek a felújítással összekötött földmunkálatok előkerülhetnek a föld mélyéről nem várt veszélyek. Ezeknek a területeknek az átvizsgálása és az előtalált eszközök hatástalanítása céljából szakszerű tevékenységre van szükség.

⁷Vörös Mihály főhadnagy- Daruka Norbert mk.főhadnagy: Tűzszerészek a közszolgálati feladatok ellátásában, Sereg Szemle, X. évfolyam, 2. szám, 2012. április- június, 23. oldal

A lakosság részéről történő bejelentések nagyobb százalékban a II. világháború kisebb-nagyobb ütközeteinek helyszíneiről érkeznek. Mint ahogyan az ábrán is kitűnik, hazánk leginkább szennyezett területei közé kell sorolnunk mindenképp Budapestet és környékét, a Balaton déli és északi oldalát, a Duna majdnem teljes vonalát, a Margit- vonalat, Győrt és Nagybajom térségét. Éves szinten átlagosan 2500 bejelentés érkezik a Tűzszerész Ügyeletre a szakhatóságok felől, bár a tavalyi év bejelentések tekintetében az elmúlt évtized legtermékenyebb éve volt a maga 2943 riasztásával. Előtaláláskor a lőszerektől kezdve találhatunk aknát, bombát vagy kézigránátot is; melyek száma egytől kezdve ezres nagyságrendig is terjedhet. Átlagosan a mentesítési feladat 1, maximum 2 órát vesz igénybe, azonban vannak speciális esetek is, mikor a tűzszerész járőrök heteken keresztül mentesítenek egy adott területet a robbanótestek hatalmas mennyisége miatt. Ez a tevékenység éves szinten körülbelül 270.000 darab robbanóeszközt jelent, melyet a járőröknek hatástalanítaniuk, illetve megsemmisíteniük kell.

1. számú ábra⁸

4. NEMZETKÖZI ÁTTEKINTÉS A TŰZSZERÉSZ CSOPORTOK VISZONYLATÁBAN

A Föld minden országában volt vagy van valamilyen fegyveres konfliktus, ezáltal a hadseregek katonái műveletekben vesznek részt a világ bármely pontján. Az alkalmazott fegyverek, lőszer, bombák, aknák szinte minden esetben valamilyen formában megtalálhatóak ezeken a területeken, ezért minden állam a saját hadseregén belül, vagy más

⁸Vörös Mihály főhadnagy- Daruka Norbert mk.főhadnagy: Tűzszerészek a közszolgálati feladatok ellátásában, Sereg Szemle, X. évfolyam, 2. szám, 2012. április- június, 31. oldal

fegyveres szerv felügyelete alatt működtet tűzszerész alakulatokat és olyan speciálisan képzett csoportokat, amelyek képesek a fel nem robbant eszközök hatástalanítására.

A továbbiakban be szeretnék mutatni három nemzetet, akik a világban tűzszerész tevékenységet hajtanak végre.

2.1 Amerikai Egyesült Államok (US NAVY EOD)

Az Államok Haditengerészetének tűzszerészeti tevékenységének kezdete 1940-41-re tehető. Létrehozásuk szükségességét a II. világháború Európai és Csendes-óceáni harcai tették szükségessé.

Képzésük és szakmai hozzáértésük szavatolja, hogy képesek az általános katonai lőszer, a házilag készített robbanóeszközök, továbbá a vegyi, biológiai és nukleáris töltetű robbanó testek hatástalanítására megsemmisítésére. Előre telepített mobil egységekként dolgoznak a világ számos pontján a Speciális Erők Parancsnokságának irányításával.

Képesek minden éghajlaton és környezetben dolgozni, célba juttatásuk történhet levegőben, szárazföldön és vízen.

Képzésük egy három hetes vízi kiképzéssel kezdődik, majd részt vesznek egy, ötvenegy hetes tűzszerész tanfolyamon. A megfelelt állomány után megkezd egy kilenc hetes búvár kiképzést. Az alap képeségekből adódóan Fort Benningben három hetes ejtőernyős tanfolyamon vesznek részt, amit három hetes taktikai tűzszerész képzés követ. Ha sikeresen vettek minden akadályt, tűzszerész beosztásba kerülnek és megkezdik szolgálatukat, a világ bármely pontján.

2.2 Egyesült Királyság (UK ARMY EOD)

A II. világháború során a befulladt német légibombák és a La-Manche csatornába telepített víziaknak megsemmisítésére és hatástalanítására hozták létre a Királyi Műszaki Tűzszerész alakulatot. Ennek utódaiként napjainkban két kiképzési központ, két ezred és 5 mobil szakasz végez tűzszerészeti tevékenységet a Brit hadseregben.

Az Angol hadsereg tevékenységi körzeteiben, továbbá missziós szerepvállalásaiban vesznek részt aktívan, fő műveleti területük Afganisztán és Szíria. Képzésük időtartama 10+3 hét.

Az első 10 hétben minden elméleti és gyakorlati jártasságra szert tesznek a hallgatók, hogy az általános katonai alkalmazásban használt robbanó eszközök felderítését, szállítását, megsemmisítését s raktározását magas szinten alkalmazhassák. Az +1. héten az összes elméleti anyagot megkapják a házilag készített robbanó szerkezetekről, továbbá elsajátítják a

műveletekben használatos összes eszköz kezelésének alapjait. A második héten életszerű helyzetekben gyakorolják a robbanó szerkezetekkel kapcsolatos eljárásokat, megadott forgatókönyvek alapján, nem éles bombák felhasználásával. A harmadik héten a megtanult szakmai fortélyokat alkalmazzák, de itt már mérik a teljesítményüket és felkészültségüket. A forgatókönyvek az időszakot megelőző 24 hónap támadásaiból választják ki.

2.3 Svédország (GÖTA Ezred)

A Svéd hadsereg egyetlen műszaki ezrede, ide tartoznak a különlegesen képzett Tűzszerész csoportok is. A II. világháború befejezése után Svédország a területén folyó harcok következtében erősen szennyezett volt a fel nem robbant lőszerektől és bombákról. A hadsereg vezetése szükségesnek látta olyan műszaki tudással rendelkező katonák kiképzését, akik képesek ezeknek az eszközöknek a biztonságos hatástalanítására. Ekkor különítettek el kis létszámú katonai erőt arra, hogy a lakosság életét megóvják.

A tűzszerész erők az évek alatt magas szintű jártasságra tettek szert a robbanóanyagok terén, s itt alakult meg az elsőként Európában, iskolai képzés keretein belül a tűzszerész szakirány. Az iskola a SWEDEC- Svéd Tűzszerész és Aknamentesítő Központ nevet kapta.

A központ az alábbi képzési területekre szakosodott:

Harcoló műszaki: Olyan műszaki végzettségű katonák, vagy utászok, akik harci körülmények között végzik feladataikat a lövész katonákkal egy csoportban. Feladatuk: robbantás, átjáró nyitás aknamezőn, híd, épület és akadályrobbantás.

Bomba technikus: Olyan műszaki katonák vagy tűzszerészek, akik a robbanó testek hatástalanítását megsemmisítését, szállíthatóvá tételét végzik.

Robbanóanyag kereső kutyás csoportok képzése: Speciálisan kiképzett robbanóanyag kereső kutyákkal felszerelt csoportok, akik zárt helyen, épületben, gépjárművön, stb. elhelyezett robbanó anyag pontos helyének és észlelésének céljából alkalmaznak.

Vezető tűzszerészképzés: Hagyományos és aszimmetrikus hadviselésnél alkalmazott robbanó szerkezeteknél a tűzszerész, és a kisegítő csoportok irányításánál, kapcsolattartásnál és a műveleti területen előforduló feladatoknál alkalmazott koordináló katona.

Az itt elsajátított ismereteket a katonák az egész világon alkalmazzák, nagy sikerrel főleg Afganisztánban, Irakban, Libanonban, de saját országhatáraikon belül is.

5. ROBBANÓESZKÖZÖK BEJELENTÉSÉNEK MENETE ÉS AZ ELSŐDLEGES VÉDELMI INTÉZKEDÉSEK BEVEZETÉSÉNEK KIHATÁSA A LAKOSSÁGRA ÉS A KATASZTRÓFAVÉDELMI SZERVEKRE

A közszolgálati feladatokat is ellátó szervezeteknek, gondolok itt a Magyar Honvédségre vagy a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságra (továbbiakban BM OKF) és más rendvédelmi szervekre, fontos szem előtt tartaniuk az egymással való kommunikációt illetve az összedolgozás fontosságát. A katasztrófavédelem két fő szabályzója és a MH „bibliája” is kijelent két, minden állampolgár számára fontos mondatot, miszerint „Minden magyar állampolgár köteles a haza védelmére”⁹ mivel „a honvédelem nemzeti ügy”¹⁰ és hogy „A katasztrófavédelem nemzeti ügy”¹¹

A tűzszerész járőrök napról napra folyamatosan alakítják és ápolják a kapcsolatot a civil lakossággal és a társszervekkel a hatékonyabb fellépés érdekében, figyelembe véve „a közszolgálati munka jellegét és sokszínűségét”¹².

A sikeresen elvégzett munka érdekében a járőröknek és az alakulatnak együtt kell működniük a katasztrófavédelmi szervekkel, a helyi önkormányzatokkal és a Rendőrséggel. Mindkét fél részéről – beavatkozó és társszerv- meg kell lennie a kölcsönös toleranciának, hogy az együttműködés meghozhassa a várt eredményt. Ez azért kiemelendő, mert vagy nem léteznek ezekre az esetekre közös szabályzók, vagy amik vannak is átdolgozásra szorulnak, viszont az adott feladat nem hajtható végre néhány szerv segítsége és együttműködése nélkül.

⁹Magyarország Alaptörvénye, XXXI. cikk (1)

¹⁰2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről, Első rész, I. fejezet, 1.§, (1)

¹¹2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról, I. fejezet, 1. §, (1)

¹²Vörös Mihály főhadnagy- Daruka Norbert mk.főhadnagy: Tűzszerészek a közszolgálati feladatok ellátásában, Sereg Szemle, X. évfolyam, 2. szám, 2012. április- június, 28. oldal

A Rendőrség a bejelentéseket követően biztosítja a helyszínt, míg a tűzszerész járőr megérkezik a veszélyeztetett területre és el nem kezdi a munkát. Amennyiben a robbanótestet el kell szállítani a rendőri felvezetés biztosított a legközelebbi gyűjtőhely felé.

A tűzoltóság segítségét a járőr kimondottan indokolt esetben veszi csak igénybe, mint például az esetleges robbantással járó tüzek keletkezése és annak megfékezése.

A katasztrófavédelem állománya leginkább koordinációs feladatokat lát el az esetlegesen szükséges kitelepítéseknel, kimenekítéseknel és a visszatelepítésnél. Gondoskodik a befogadó helyek kialakításáról, a lakosság elhelyezéséről. Biztosítja a mentesítéshez szükséges anyagok beszerzését, mint például homok, munkagépek, szállító járművek, amennyiben ezek nem állnak rendelkezésre.

A társszervek igyekeznek legjobb tudásuk és a számukra megengedhető keretek között segíteni a szakállomány munkáját, hiszen a 'kemény munka meghozza gyümölcsét' mondás minden szakállományra vonatkozik ebben az esetben.

Nagy hangsúlyt kell fektetni a kommunikáció fontosságára, hiszen sok esetben problémát jelent a lakosság tájékoztatatlansága, elmozdítják az előtalált robbanótestet, fotózkodnak vele, legrosszabb esetben lakott területre szállítják, ahol egyes szerkezetek bármikor elműködhetnek. Sok esetben előfordul az is, hogy a robbanótest megtalálása után évekkel később jelentik be az illetékes szerveknek, s ezek egy esetleges baleset okozói is lehetnek. Nem feltétlenül csak az állampolgárok a hibásak, hiszen nincs minden szinten megfelelő tájékoztatás, nem mindenki számára ismeretes a jogszabályok azon része, mit kell tenni ilyen esetben. Azok az idős emberek, akik még abban nőttek fel, hogy méterről méterre egy aknavető gránátba vagy egy tűzészégi lőszerrel teli árokra bukkannak, már előregedtek vagy esetleg már nem is élnek. A mai társadalom néhány hírműsorban hall ugyan eseményekről, hogy mikor mit és hol találtak a tűzszerészek, de sokukban az első, ami megfogalmazódik, hogy ő úgysem fog ilyennel találkozni soha. A második talán az lehet, hogy vajon kinek is jelentse az esetet.

5.1. Bejelentések menete

A mostani társadalom természetesnek veszi, hogy minden, amit használ- számítógép, fényképezőgép, konyhai elektromos eszközök... stb. - rendelkezik egy rövid leírással vagy

útmutatóval, hogy hogyan, mire kell vagy lehet használni az adott eszközt. Lehet, kicsit nonszensz a példa, de így van ez a talált robbanótestekkel kapcsolatban is. Meg van határozva a bejelentések menete, a feladatszabás, hogy kinek mit kell jelentenie az adott esetben, s ez pontosítva van jogszabályilag is a 142/1999. (XI.8.) kormányrendeletben.

A Magyar Honvédség Tűzszerész Ügyelete (továbbiakban TÜÜ) a Magyarország területén előtalált lőszer bejelentésével kapcsolatos adminisztratív munka elvégzésére lett létrehozva. A katonák 24 órás őr-ügyeleti szolgálatban fogadják a hívásokat, rendszerezik az információkat s továbbítják a döntéshozó szerv felé ahol kategorizálják, majd tervezik a feladat elvégzését.

1985 óta a szolgálat csak hivatalos szerektől vehet bejelentést a félrevezetések és vak riasztások elkerülése végett.

A rendőrség vagy a településigazgatási szervek jegyzője felveszi a kapcsolatot a TÜÜ-vel. Az ügyeletes napszaknak megfelelően köszönti a bejelentőt, és tájékoztatja, hogy a Magyar Honvédség Tűzszerész Ügyeletét hívta, továbbá, hogy a beszélgetés rögzítésre kerül. A bejelentés pontos vétele érdekében tisztázza, hogy a telefonáló előtalált vagy feltételezett robbanó szerkezetet kíván-e bejelenteni.

Ezek után megkezdődik az adatok rögzítése:

- Bejelentés ideje (év, hónap, nap, óra perc)
- Az előtalálás ideje (év, hónap, nap, óra perc)
- Az előtalált robbanó szerkezet pontos helye (megye, település, utca, házszám)
- Illetve egyéb módon azonosítható helye (helyrajzi szám, terület megnevezése)
- Az eszközre vonatkozó adatok (méret, típus, feliratok, darabszám)
- A bejelentő neve, címe, elérhetősége
- A robbanó szerkezet megtalálójának neve, címe, elérhetősége
- A helyszínen felvilágosítást adó személy neve, címe, elérhetősége
- A robbanó szerkezet kategorizálására vonatkozó tények a tűzszerészeti mentesítést indokoló körülmények
- A bejelentő által megtett elsődleges védelmi intézkedések

A fent említett adatok pontosítása után az ügyeletes ad a bejelentőnek és azonosító számot, ami alapján a későbbiekben érdeklődhet a bejelentésről, majd kér egy kis türelmet, hogy tovább jelentse az előjáróinak a bejelentést.

A bejelentés az elhelyezkedés alapján (közterület, magánterület, külterület) kategorizálásra kerül, majd a Tűzszerész Ügyeletes Parancsnok dönt a járőr kirendeléséről.

Három kategóriába lehet besorolni a robbanótesteket, ez függ az elhelyezkedésétől (közterület vagy magánterület), az állampolgárok veszélyeztetettségétől és az államigazgatásra gyakorolt hatásától. „A” „B” „K” kategóriákat különböztetünk meg:

- „A” kategóriába tartozó eszközök közterületen, lakóépületben, oktatási nevelési intézményben vagy közintézmény területén helyezkednek el. *(Azonnali reakálás)*
- „B” kategóriába tartozik minden olyan eszköz, amit az „A” kategória nem tartalmaz. *(A bejelentéstől számított 30 naptári napon belül kell a fenyegetést megszüntetni)*
- „K” Diverziós, terror jellegű, nemzet és közbiztonságot veszélyeztető fenyegetések. *(Békeidőszakban csak külön parancsra)*

Az ügyeletes visszahívja a bejelentőt, s tájékoztatja a járőr várható érkezési idejéről (1-30 nap), majd az esetleges védelmi intézkedések fogantatosításáról, ha szükséges.

5.2. Lakosságvédelem

Mikor a tűzszerészeknek a lakosság biztonsága érdekében területeket kell lezárniuk, bevásárlóközpontokat, épületeket és lakótömböket kiüríttetniük a BM OKF állománya is részt vesz a munkálatokban. Pontosán meg van határozva, hogy kinek milyen szerepe és feladata van a ki- és visszatelepítéseknél a megyei védelmi bizottságoktól (továbbiakban MVB) elindulva egészen a polgármesterig.

Talált robbanóeszközök esetén a legelső és legfontosabb teendő a bejelentés pontosítása, hogy ki, hol, mikor s vélhetően mit talált. A jogszabályokban meghatározott illetékes tűzszerész szerv értesítése után feltétlenül tisztázni és pontosítani kell, hogy az előtalált eszköz veszélyeztet-e közvetlenül emberi életet; s az arra jogosult szerv és szervek a biztonsági intézkedések bevezetésére javaslatot tesznek. A kialakult helyzetről folyamatosan tájékoztatni kell a lakosságot a katasztrófavédelem által egyébként is használt, illetve folyamatosan karbantartott infokommunikációs eszközökkel (pl. hangos bemondók, országos és helyi

rádiók és televíziók a kiterjedtség függvényében, stb.), illetve a veszélyelhárításban résztvevő szervek által a lakosság személyes megkeresése útján. A kialakult helyzet kezelésébe bevont összekötő és együttműködő szervek között folyamatos kapcsolattartásnak kell fennállnia. Abban az esetben, ha a talált robbanó testet a megtalálás helyszínén kell megsemmisíteni, a lakosság érdekében fel kell készülni a lezárt terület kiürítésére, a gyülekezőpont és a befogadó helyek kialakítására és a logisztikai biztosításra.

5.2.1. Távolságvédelem

A veszélyeztetett helyszín maga a védekezés helyszíne, ahová az illetékes szerveknek ki kell vonulniuk és a lehető legrövidebb időn belül hatékonyan intézkedniük kell.

A kitelepítést, kimenekítést illetően a lakosság és anyagi javainak megvédésére szolgáló folyamat elrendelését veszélyhelyzetben a Kormány felhatalmazására a megyei, fővárosi védelmi bizottság, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője által kijelölt személy illetve a polgármester köteles gondoskodni. Nekik kell megszervezniük, irányítaniuk és koordinálniuk ezt a felelősségteljes feladatot. A visszatelepítés elrendelésére csak a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke jogosult.

Halasztást nem tűrő esetben - mint egy robbanóeszköz felszínre kerülése adott esetben- a polgármester és a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke köteles intézkedni, s megszervezni az előbbieken már felsorolt folyamatokkal kapcsolatosan.

5.2.2. Kitelepítés és a végrehajtás szempontjai

Az elrendelő, aki intézkedett a kitelepítésről, azonnal írásba foglalja, közzé teszi és kihirdeti a kitelepítésről értesítő felhívást. Akadályoztatása esetén ezt a mulasztást legkésőbb három napon belül pótolhatja. A felhívást a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény alapján közérdekű közleményként tudatni kell a lakossággal, illetve a helyben szokásos módon- például hangosbemondón keresztül- a rendelkezésre álló lehetőségek alkalmazásával ismertetni kell a tény az állampolgárokkal.

A felhívásnak mindenképp tartalmaznia kell a következő információkat:

- Meg kell adni a kijelölt gyülekezőhely pontos helyét és a gyülekezés pontos időpontját
- Informálni kell a kétségbeesett lakosságot a befogadó hely, esetleg befogadó helyek pontos helyéről

- Fel kell mérni, hogy a lakosság milyen arányban tudja megoldani saját járművel a befogadó helyre történő átkerülést
- Közölni, hogy, amennyiben az átszállítást nem tudják megoldani, van lehetőség szállíttatási igénybevételekre is
- A kimenekítés során szükség lesz személyes okmányokra is beazonosítás céljából, ezeket mindenképp maguknál kell tartaniuk a lakosoknak
- Tájékoztatni kell a lakosságot, hogy a még ki nem mentett javaikkal kapcsolatban mi a tennivaló
- Meg kell adni a bevont más tájékoztató szervek vagy személyek elérhetőségét
- Ismertetni kell a kitelepítés okát és várható időtartamát (amennyiben erről van információ), a kitelepítéssel kapcsolatban további tájékoztatást adó szerv vagy személy megnevezését és elérhetőségét.

A kimenekítésben résztvevőknek figyelembe kell venniük, hogy minden, amit a károsultak hátrahagytak, életük munkája, mindaz, amit nem vihetnek magukkal fontos a számukra, ezért nem kerülhetnek veszélybe az anyagi javaik, a megélhetésük. Nem szenvedhetnek kárt a lakosság közösségi és családi életviszonyai. Kiváltképp ügyelni kell a személyek korából és neméből fakadó egyedi igényekre.

Nyilvántartásba kell venni az érintett lakosságot, hogy majd a visszatelepítéskor ne adódjanak problémák. A lakosság számára biztosítani kell a szuverenitást, hogy saját eszközével – amennyiben rendelkezik ilyennel- hagyja el lakóhelyét s oda távozhasson, ahová szeretne; természetesen akkor, ha szintén van ilyen.

5.2.2.1. A megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke

A MVB elnöke felterjeszti a kitelepítéssel kapcsolatos bejelentéseket, felveszi az illetékes szakemberekkel illetve illetékes katasztrófavédelmi szerv elnökével a kapcsolatot. Meghatározza a kitelepítéssel kapcsolatos feladatokat, tájékoztatja az érintett polgármestereket a helyzet súlyosságáról, fontosságáról. Összehangolja a munkálatokban résztvevő szervek és szervezetek munkáját, tevékenységét.

Utasítja a helyi védelmi bizottságot (továbbiakban HVB) a feladatok ellátásának rendszeréről; meghatározza a különböző ágazatok területei szintű szerveinek a kitelepítéssel kapcsolatos feladatait.

5.2.2.2. Helyi védelmi bizottság elnöke

Amennyiben szükség van rá, utasítja és irányítja a polgármestereket a kitelepítéssel kapcsolatos döntések meghozatalára és a feladatok elrendelésére. Felügyeli és összehangolja a karitatív szervezetek és társadalmi szervek tevékenységét.

5.2.2.3. A polgármester

A polgármester azonnal intézkedik a HVB elnökétől kapott információról a riasztásra és tájékoztatásra, a kimenekítésre és a kiürítésre. A lakossági magatartási szabályokat meghatározza, miszerint komolyan kell venni minden katasztrófa- vagy veszélyhelyzetet. Beosztja a település lakosait polgári védelmi szolgálatra, és készenlétbe helyezi a szükséges polgári védelmi szerveket. Összehangolja az önkéntes szervezetek tevékenységét.

Megszervezi a település kitelepítésének biztosítását, intézkedik az elhagyott házak átvizsgálására; a hajléktalan, otthontalan emberek felkutatására; az energia-, víz- és gázszolgáltatások szükség szerinti kikapcsolására.

Megszervezi a kitelepítés biztosításának körülményeit, gondosodik azon emberek befogadó helyre való elszállíttatásáról, akinek nincs saját járműve vagy valamilyen más okból képtelen a kitelepülésre.

Fogadja az érkező külső segítséget, koordinálja az emü-t¹³. Folyamatosan kapcsolatot tart fenn a befogadókkal, érdeklődik a befogadó helyen lévő eseményekről.

Tájékoztatást ad:

- az útba indítások idejéről,
- az útba indított lakosság számáról,
- az állatállományról és az anyagi és kulturális javakról,
- a szállító eszközök számáról¹⁴

Intézkedik, hogy a kiürített településen a veszélyes anyagok ne maradjanak őrizetlenül, illetve biztonságos helyre szállítsák, a szakemberek. Biztosítja a rendőrség útján a hátrahagyott vagyon védelmét, hiszen egy kitelepített városrész vagy település felügyelet nélkül vonzó tud lenni az anyagi javak vonzatában. Munkáját nagymértékben a 2011-ben bevezetett közbiztonsági referensi intézmény képviselője segíti.

¹³Emü: Együttműködés a társszervekkel

¹⁴Jegyzet közbiztonsági referensek felkészítéséhez, Vas Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság, Szombathely, 2012

5.2.2.4. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi, területi és helyi szervei

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve irányítja a területi és a helyi szervek lakosságvédelmi tervező és végrehajtó munkáját. Komoly szervező és tervező munkával összehangolja az ország- és megyehatárokon történő kitelepítés katasztrófavédelmi feladatait. A nemzetgazdaság és más, az emberi létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelmére vonatkozó feladatok végrehajtását koordinálja, felügyeli.

A területi katasztrófavédelmi szerv felelős a kitelepítés során végrehajtandó feladatok szakmai irányításáért és koordinációjáért. Össze kell hangolnia az emberi élet fennmaradásához szükséges anyagi javak védelmének feladatait. A helyi katasztrófavédelmi szervek tevékenységét irányítja, kiváltképp összpontosítva ilyen helyzetekben a lakosságvédelmi szervező és tervező feladatokra. Felkészíti a lakosságot és a polgári védelmi szervezeteket a kitelepítéssel kapcsolatos információkra, menetére.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve intézkedik a befogadó helyek biztosításáról. A kitelepítéshez szükséges útvonalakat meghatározza és az azokhoz szükséges anyagi kalkulációt, logisztikai biztosítást is elvégzi. Ha valami hibát észlel, pontosítja a kitelepítési és befogadási terveket. Javasolhatja a polgármesternek, hogy ha rendelkezik a település polgári védelmi szervvel, hívja össze; ha nem, akkor javasolhatja annak felállítását és felkészítését. Közreműködik a lakosság tájékoztatásában és riasztásában az adott lehetőségeknek megfelelően valamint a kitelepítés végrehajtásában.

5.3. Kimenekítés

Amennyiben nincs lehetősége a katasztrófavédelmi szerveknek a kitelepítés megszervezésére a veszélyeztetett területen, befogadó helyek kijelölésére és a lakosság tájékoztatására, akkor azonnali cselekvésre van szükség. Ezt nevezzük kimenekítésnek. A kimenekítés folyamatára a kitelepítés szabályai vonatkoznak.

5.4. Befogadás

A befogadó helynek megfelelő távolságban kell lennie a veszélyeztetett területtől. Biztosítani kell a kitelepített lakosság számára az alapvető létfontosságú feltételeket, mint például az ivóvíz, az élelem, a higiéniai feltételek, az orvosi ellátás, megfelelő helyiségek kialakítása (alapterületi szempontnak megfelelően). Gondoskodni kell az élelmezés és a

hulladék megfelelő kezeléséről, elkerülve a megbetegedéseket s egy esetlegesen kialakuló járványt. Pontosan és jól láthatóan el kell különíteni egymástól a helyiségeket s a helyiségek rendeltetését. Célszerű egy házi rendet megalkotni az adott helyzetre és azt közzé tenni. Különösen oda kell figyelni a gyermekekre és a speciális gondoskodást igénylőkre.

A kitelepített és kimenekített lakosság befogadó intézményben vagy személyek elhelyezésére szolgáló épületben, szükség esetén szükségtáborhelyen helyezhető el.

Amennyiben az előzőekben felsoroltak nem megoldhatók a veszélyeztetett területen élőket a lakosságnál is el lehet helyezni abban az esetben, hogy a befogadás minimálisan módosítaná a befogadó lakosság életviszonyát. Kiemelten kell ügyelni arra, hogy a családtagokat lehetőleg ugyanarra a településre s ugyanazon létesítményben helyezték el az illetékesek.

5.4.1. A megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke

A MVB elnöke meghatározza a befogadással kapcsolatos feladatokat s értékeli a helyzet fontosságát. Azonnal tájékoztatja a veszélyeztetett területek és települések polgármestereit, hogy időben tudjanak reagálni a veszélyre. A HVB-ok segítségét kéri a feladatok levezetésére. Meghatározza, hogy melyik ágazatnak milyen feladata lehet. Kezdeményezi a szervezetek-önkéntes szervezetek, polgári védelmi szervezetek- együttműködését, felügyeli és összehangolja azok tevékenységét. Elrendeli az Alaptörvényben is rögzített anyagi és gazdasági szolgáltatások igénybevételét. A MVB részére tett jelentéseket elemzi és továbbítja a Kormánynak.

5.4.2. A helyi védelmi bizottság elnöke

Amennyiben szükség van rá, utasítja és irányítja a polgármestereket a befogadással kapcsolatos döntések meghozatalára és a feladatok elrendelésére. Felügyeli és összehangolja a karitatív szervezetek és társadalmi szervek tevékenységét.

5.4.3. A polgármester

Elsőként a lakosságot tájékoztatja a várható befogadásról. Értesít minden elhelyezésben érintettet és intézkedik a befogadás megkezdésére. Azonnali készenlétbe helyezi a települési polgári védelmi szervezeteket.

Gondoskodik a logisztikai biztosításról, a fogyasztási kapacitás hirtelen növekedéséről. Munkatársaival előkészíteti a kimenekítettek nyilvántartásba vételéhez szükséges nyomtatványokat. A rendőrséggel és a polgári védelmi szervezettel együttműködve megszervezi a fogalom szabályozását és a rendfenntartást. Biztosítja, hogy megfelelően működjenek a befogadó objektumok és intézmények. Felméri a befogadandó lakosság létszámát. Intézkedik a befogadott lakosság étkeztetéséről, a kirakodási pont kijelöléséről, folyamatosan kapcsolatot tart a kitelepítésben résztvevő állománnyal. Amennyiben szükséges intézkedik a közoktatás megszervezéséről.

Összehangolja, ha kell, koordinálja a karitatív és az önkéntes szervezetek tevékenységét.

5.4.4. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi és területi szervei

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve irányítja a területileg illetékes katasztrófavédelmi szerv munkáját a befogadással kapcsolatosan. Szükség esetén kiegészíti az elhelyezési szakanyagokat, amennyiben a befogadó település igényt tart rá.

A területi katasztrófavédelmi szerv szakmai irányítóként van jelen a befogadás lebonyolításánál. A központi szervhez hasonlóan saját raktárkészletből rendelkezésre bocsát elhelyezési szakanyagokat igény esetén. Kidolgozza a befogadási tevékenységi folyamatokat területi szinten. Megszervezi és lebonyolítja a lakosság és a polgári védelmi szervezetek felkészítését.

5.5. Visszatelepítés

Mivel a kitelepítést végző állomány szervezett formában menekítette, telepítette ki a lakosságot a probléma elhárítás idejére, hasonlóképpen, vagyis szintén szervezeten kerül sor a visszatelepítésre.

Első feladatként regisztrálni kell az önállóan visszatelepülőket, így biztosra mehetnek a visszatelepítést végzők, hogy mindenki visszatért az otthonába.

Mindenképpen normalizálni kell a közegészségügyi helyzetet elkerülve ezzel egy hatalmas méretű járványt. Tájékoztatni kell a lakosságot, mire vagy mikre kell nagyon odafigyelniük, mint például a higiénés rendszabályokra vagy a szükségesen fontos magatartási normákra. Helyre kell állítani a közművek és közműszolgáltatások állapotát az eredeti állapotra. Biztosítani kell a lakhatási feltételeket és az alapellátásokat, mint ivóvíz, élelem. Azokat a lakosokat, akik biztonságos otthon nélkül maradtak el kell szállásolni egy ideiglenes

menedékben s az ellátást biztosítani kell. Tűzoltói segítséggel el kell távolítani azonnal az életveszélyessé vált lakóépületeket. Biztosítani kell a közintézmények működésének újraindítását.

Mihamarabb fel kell mérni az okozott károkat, hogy azokat minél előbb ki lehessen javítani.

A kitelepítés befejeztével a Rendőrség feladata megoldani a lakosság által hátrahagyott anyagi –és kulturális javak védelmét, megőrzését. Továbbá a Rendőrség zárja le a már nem megközelíthető utakat és útszakaszokat, irányítja és szabályozza a forgalmat. Kijelöli az elkerülő útvonalakat és biztosítja az azokon folyamatosan történő áthaladást. Amennyiben szükséges elvégzi a be- és kijárási közbiztonsági ellenőrzését, meghatározza és szigorúan ellenőrzi a bejárési útvonalakat.

Ha a katasztrófa érinti a köztársasági elnököt, a miniszterelnököt és azok családjait a kitelepítést és a befogadó helyek biztosítását és ellenőrzését a Terrorelhárítási Központ végzi.

6. KÉRDŐÍV FELDOLGOZÁSA

Dolgozatomban célul tűztem ki, hogy bebizonyítom, az állampolgárok nincsenek tisztában a robbanóeszközök fontosságával. Azzal, hogy foglalkoznunk kell velük, mert bár lassan hét évtizede kerültek felhasználásra, elrejtésre ezek az eszközök, attól függetlenül veszélyt jelentenek a társadalomra. Nem tudhatjuk hol és mikor, kinek vagy kiknek a környezetében bukkannak elő ezek a mindenki életét fenyegető szerkezetek. Addig, amíg mindenki nem kapja meg a megfelelő tájékoztatást bárki potenciális áldozatává válhat ezen eszközök elműködésének.

Kidolgoztam egy kérdőívet, mely azt hivatott bizonyítani, hogy a lakosság bizonyos része még az általános követelményekkel sincs tisztában, hogy mit kell tenniük, ha egy II. világháborús aknával vagy bombával állnak szemben.

Az első kérdéssel a válaszadók korát mértem fel. Mint látható széles a paletta, megpróbáltam a nagykorúaktól egészen a 46 év feletti lakosoknál is utánajárni, mennyire tájékozottak ebben a témában.

A második kérdés azt hivatott ismertetni, hogy nem minden esetben igaz az az állítás, hogy minél iskolázottabb valaki, annál tájékozottabb is. A kérdőív összesítése során számos alkalommal találkoztam azzal a ténnyel, hogy a vizsgált személy főiskolai vagy egyetemi végzettséggel rendelkezett és több esetben is a 'Nem tudom' választ jelölte meg. Míg ezzel szemben egy másik személy, aki középiskolát végzett több esetben is a helyes választ adta meg.

A harmadik kérdésben csupán egyfajta kíváncsiság vetődött fel bennem, hogy rákérdezzek, tisztában vannak-e a megkérdezettek azzal, hogy kerülnek-e elő napjainkban is világháborús robbanóeszközök. Ez az egyetlen olyan kérdés, amelyik egy 100%-os, egybehangzó igen válaszos kérdés.

A negyedik kérdés válaszaival viszonylag meg voltam elégedve, hiszen a válaszadók 57,5%-a helyes választ jelölt meg, miszerint nem csak mezőgazdasági tevékenység és építkezés, hanem kirándulás és strandolás közben is rátalálhatunk egy-egy el nem működött robbanóeszközt. Sajnálatos módon volt egy olyan válasz, amit nem tudtam mire vélni, miszerint mezőgazdasági tevékenység és építkezés során találhatunk robbanótestet, emellett válaszként meg lett jelölve az 'ezek már csak múzeumban vannak' válaszlehetőség. Mivel, ahogyan az emberek töltötték ki a kérdőívet, én pedig átnéztem, tudtam ki jelölte ezt a két választ egyszerre. Megkérdeztem, s annyi volt a válasza, hogy ő még nem hallott olyanról, hogy valaki kirándulás vagy strandolás közben talált volna robbanóeszközt és a kérdés után pedig oda volt írva, hogy több válasz is jelölhető.

Kérdésekre hogy „Az Ön közvetlen környezetében tud-e olyan emberről, aki talált már ilyen eszközt?” A megkérdezettek két nagy táborra oszlottak, számomra a NEM válaszadók voltak a fontosabbak, így körülbelül 60 ember környezetében nem fordult elő még fel nem robbant lövedék. A kérdőív kitöltése utáni közvetlen beszélgetésekből kiderült, hogy többnyire ebben a csoportban találhatók azok, akik a legkevesebb érdeklődést mutatják egy esetleges ilyen irányú tájékoztatásra.

Következő kérdésekre válaszként, nagy megelégedésemre szolgált, hogy a megkérdezettek bár nem találkoztak még ilyen eszközökkel, de potenciális veszélyforrásként értelmezik őket és félnek a működőképességüktől, még így 65 év elteltével is.

A kérdőív hetedik kérdése rámutat arra, hogy bár a válaszadók 63.3%-ban helyesen tudják a választ, hogy a Rendőrséget kell értesíteni egy esetleges robbanóeszköz megtalálásakor, de a fennmaradó 36,7% nem tudja ezt az információt. Belátásom szerint a tájékoztatás szükségessége elengedhetetlen.

Az MH 1. HTHE nagy médianyilvánossága az elmúlt időben, meghozta eredményeit így nagyon sok állampolgár tisztában van a feladatukkal illetve munkájukkal. A megkérdezettek 83,3%-a ezekből a hírcsatornákból kifolyólag, a kérdésekre a megfelelő válasszal tudott szolgálni.

A megkérdezettek tippelés alapján határozták meg mennyi bejelentés érkezik az Ezredhez éves szinten, ezzel a kérdéssel azt szerettem volna felmérni mennyire tájékozottak az állampolgárok az ország szennyezettségével kapcsolatban, mennyire tartják lehetségesnek, hogy esetlegesen bármilyen földmunka mellett találkozhatnak ilyen eszközökkel. A válaszolók 24,2%-a helyesen határozta meg a közelítő értékeket, viszont ők is meglepetéssel konstatálták, hogy van olyan év, amikor a bejelentések inkább a 3000 feletti értékeket közelítik meg.

„Ön szerint jogszabályba van foglalva a robbanóeszközök bejelentésének menete?” A megkérdezettek 47,5%-a nincs tisztában a tűzszerész feladatok, bejelentési kötelezettségek jogszabályi háttérével, ez sok esetben jelent problémát, s ad munkát a BM Készenléti Rendőrség Tűzszerész Szolgálatának visszaélés robbanóanyaggal és robbantószerrel történő bűncselekmények miatt. A civil lakosság tájékoztatásának fontossága itt is megmutatkozik, mert a jogszabály ismeretének hiánya nem menti fel az embereket a felelősség alól.

Kérdéseimre meglepő válaszként, a felmérésben résztvevők tudatában vannak a visszaélések következményeivel, viszont a tízedik kérdésben taglalt törvényi szabályozás hiányában ennek nem tudnak helyesen eleget tenni, s esetlegesen jóhiszemű áldozatokká is válhatnak.

A tizenharmadik kérdésre adott válaszokból kiderül, hogy míg a megkérdezettek nem ismerik a jogszabályi háttérrel, bíznak abban, hogy a hatóságok értesítése a legjobb megoldás egy ilyen eszköz megtalálásánál.

A felmérésből kiderül, hogy az emberek 55,8%-a igényli, hogy munkahelyén valamilyen formában, oktatáson, szórólapokon, prezentációkon keresztül halljon, vagy értesüljön ezekről az eszközökről, és az ezekkel kapcsolatos jogszabályokról, eljárás módokról. „Mi a teendő, ha a szomszéd bombát talál a kertben?”

Utolsó kérdésem kicsit magánjellegű, de voltak vele hátsó szándékaim is. A 120 kérdőívet kitöltők 99,2%-a arra a kérdésre, hogy „Ön szerint fontos ezekkel a dolgokkal foglalkozni ennyi idővel a II. világháború után is?, azt a választ adta „Igen mert attól még veszélyt jelentenek!”, nem releváns. Ők nem fognak hozzá nyúlni egy ilyen eszközhöz. Viszont az 1 fő, akinek a válasza „Nem, mert már úgysem működik egyik sem!”, ő a potenciális veszélyforrás, akinek a tudatlansága veszélyt jelent a társadalomra és embertársaira!

7. TAPASZTALATOK ÖSSZEGZÉSE

Kérdőívem és a 120 megkérdezett állampolgár válaszainak segítségével be tudtam bizonyítani feltevésemet. Bár kicsit csalódtam, mert azt hittem az eredmény negatívabb lesz, így sem keseredtem el, mert legalább nem dőlt meg a hipotézis.

A válaszadók kb. 25-30%-a, akik vagy 'nem tudom' vagy helytelen választ jelöltek meg a felmérés során; ők a potenciális veszélyforrás a társadalom számára abból a szempontból, hogy ha robbanóeszközzel találkoznak két lehetőség közül választanak: vagy szemet hunynak felette, nem foglalkoznak vele és nem jelentik, vagy pedig nem megfelelően kezelik a helyzetet. Mindkét lehetőség több ember életét veszélyeztetheti, ha a megtalált szerkezet nem kerül szakállomány felügyelete alá és felrobban.

Véleményem szerint a lakosság megfelelő tájékoztatásával el lehetne kerülni az esetleges baleseteket és azt, hogy valaki pusztán jóhiszeműségből és segítőkészségből, valamint embertársainak védelmezéséből kifolyólag elmozdít vagy lakóövezetbe visz egy robbanótestet, amit megtalált.

A válaszok kiértékelésekor felvettem a kapcsolatot Várkonyi Melinda főhadnaggal, a MH 1. HTHE kommunikációs tisztjével. Megkeresésemkor említettem, hogy szakdolgozati témában kérném a segítségét. Mikor felvázoltam az általam kidolgozott kérdőív összegzését őszintén hallottam a hangján a meglepődöttséget, mivel nem gondolta volna, hogy a civil lakosságot ennyire érdekli ez a téma.

Készítettem vele egy interjút azzal kapcsolatban, hogy ha több cég, szerv vagy szervezet az ország bármely pontjáról megkeresné az alakulatot egy személyi állomány esetleges tájékoztatásáról szóló kérdéssel, milyen választ várhatnának. Elmondása szerint „az alakulat abszolút nem zárkózna el ezelől.”¹⁵

Jelenleg is folyamatosanak néhány szervezet és illetékes cég felkészítései, ahol nagyobb valószínűséggel fordulnak elő ezek a veszélyek, mint bárhol máshol. A főhadnagy ide sorolta a vízügyi igazgatóságokat és a fémhulladék-gyűjtő telepeket. Megemlítette, hogy 2012. november 27-én fejeződött be a tűzszerészek laktanyájában egy továbbképzés, melyben „a hivatásos katasztrófavédelmi szervek irányítói és a tűzoltás vezetői”¹⁶ részesültek. A továbbképzést az Ezred és a Készenléti Rendőrség tűzszerészei tartották.

A lakosság számára is fontos lenne a tájékoztatás. Mint ahogyan kiderült a kérdőív utolsó kérdésénél 120 emberből 118 egybehangzóan nyilatkozta, hogy ennyi idővel a II. világháború után is fontos ezekkel a dolgokkal foglalkozni. A felmérésből az is kiderült, hogy a válaszadók 84,1%-a igényli a tájékoztatást. Igaz, volt, aki csak a munkahelyén történő oktatás keretében hallgatná ezt végig, de ez is nagy pozitívum, hiszen nem zárkózik el a felvilágosítások elől.

Várkonyi főhadnagy az interjú alatt azt is elmondta, hogy amennyiben az Ezredet ilyenféle igénnyel keresnék meg, mindenképpen elvállalnák a felkészítést. Rövid időn belül megszerveznék a promóciót, kijelölnék rá a megfelelő szakállományt, akik megtartanák az előadásokat és segítenének „a lakossággal megismertetni a robbanóeszközök veszélyességét”¹⁷ valamint azt, hogy mit tegyenek egy számukra idegen, de egyáltalán nem veszélytelen helyzetben.

Az előző sorokból nyilvánvalóan kiderült, hogy a MH 1. HTHE megvalósítaná a munkahelyeken történő tájékoztatások lebonyolítását is.

Az alakulat katonái – az alakulat közszolgálati tevékenysége révén – állandó kapcsolatban vannak a lakossággal, ezért a társadalom részéről is igény merül fel a megfelelő tájékoztatásra. Ezért az MH 1. HTHE nagy hangsúlyt fektet a média megjelenésekre, illetve a

¹⁵ Interjú alkalmával közölte Várkonyi Melinda fhdgy, a MH 1. HTHE kommunikációs tisztje

¹⁶ Szabó István t.őrnagy, Katasztrófavédelem, LIV. évfolyam, 12. szám, 2012. december, 15. oldal

¹⁷ Interjú alkalmával közölte Várkonyi Melinda fhdgy, a MH 1. HTHE kommunikációs tisztje

lakosság gyors és hatékony tájékoztatására. Ebben elsődlegesen a média segítségét kéri és kapja. Számos médiafelületen megjelennek. Rádióban, Tv-ben, újságokban és online felületeken.

A hírek továbbítását az alakulat kommunikációs főnöksége végzi az MTI felé kiadott sajtóközleménnyel.

Az alakulat média megjelenéseit, két részre oszthatjuk:

- Napi közszolgálati tevékenységből adódó (tűzszerész munka)
- Egyéb sajtómegjelenések

Az egyéb megjelenéseken olyan esetekre kell gondolni, amely általában véve a katonák életét, indíttatását, elhivatottságát mutatja be. Ezek általában a bulvár sajtóban megjelenő írások, melyek ugyanúgy fontosak a tűzszerészek, hiszen igen nagy példányszámban kelnek el az újságos standoknál, országszerte. Ide sorolhatjuk a Fanny, a Meglepetés, a Helyi Téma, a Blikk, a Bors újságokat vagy a videós anyagokat a www.origo.hu és a www.index.hu hírportálon.

A sajtómegjelenéseken kívül megemlítendő a társadalmi kapcsolattartás egyéb formái is:

- Rendezvényeken, fesztiválokon való részvétel

Az alakulat számos esetben kap megkeresést különböző városi-, családi-, nyílt napokon, fesztiválokon tűzszerész statikus és/vagy dinamikus bemutatóra. A megkereséseknek minden esetben eleget tesznek. Ilyenek megkeresés érkezett az EFOTT fesztiválra, a VOLT fesztiválra, az Óbuda napjára, a Baja Városi napra vagy a Pápa városi napra.

Ezek –mint az látható- nagyrészt civil rendezvények, de sok esetben katonai rendezvényeken is megjelennek, ahol a civil lakosság szintén részt vesz. Ilyen például a Ludovika Fesztivál, a Tavaszi Helyőrségi Szemle, a Honvédelem Napja és idén a Kecskeméti Repülőnap.

Ezek a rendezvények kitűnő alkalmat adnak arra, hogy a lakosságot tájékoztassák a munkájukról.

- Honvédelmi nevelésben való részvétel

Nagyon fontos számukra iskolás csoportok fogadása, a nyári táborokban való részvétel. Szerencsére nagyon érdeklődők a gyerekek. Fontos kiemelni, hogy az iskolákat nem ők keresik meg, hanem minden esetben az iskolák hívják az alakulatot. Itt visszacsatolódik a magas média megjelenések száma, hiszen a gyerekek érdeklődnek a tűzszerészet iránt.

3. Sajtótájékoztatók

Nagyon fontos eleme a médiával való kapcsolattartásnak. Tavalyi évben az alakulat 5 sajtótájékoztatót tartott. Ez igen magas szám, még honvédségi szinten is. Ezek mindig egy adott téma köré épülő tájékoztatók, de minden esetben a program tartalmazza a tűzszerész munka ismertetését.

Mindegyik esetben elmondható, hogy kiemeljék, ami számukra fontos: Mi a teendő, ha feltehetően egy robbanótestet talállok? Ez az a kérdés, amit mindig hangsúlyozniuk kell.

Jó példák voltak erre a tavaly nyári balatoni esetek, amikor nagyon fontos volt az állampolgárok tájékoztatása, hogy mikor mit kell tenniük. Akkor minden egyes nyilatkozatnál elhangzott, hogy: „Aki elhagyott robbanótestet vagy annak tűnő tárgyat talál, illetve ilyen tárgy hollétéről tudomást szerez, köteles azt haladéktalanul bejelenteni a helyi rendőri szervnek, vagy ahol ilyen nincs, ott a település jegyzőjének. Ha robbanótestet talált, semmi esetre se nyúljon hozzá! Jelölje meg azt valamivel, ami a környezetében fellelhető. Egy hosszabb ággal, egy zacskóval vagy akár egy szalaggal. Bármivel, ami kézbe akad! Értesítse mielőbb a helyi hatóságot! Ha vízben észlelt valamit, kérjen segítséget valakitől. Maradjon a talált tárgy mellett, addig, amíg a vízi rendészet, vagy a strand felügyelője oda nem érkezik. Ha erre nincs lehetőség, akkor nagyjából be kell tájolni, hol volt a tárgy.

Minden esetben értesíteni kell a tűzszerészeket! Ha nem biztosak a talált tárgy beazonosítását illetően, akkor is! Inkább kimegy a szakember egy „nem robbanótesthez”, mint egyszer ne menjen ki és baj legyen belőle!”

Az alakulat minden lehetőséget megragad, ami a lakosság tájékoztatását célozza.

Mindenre nyitottak, lehetőségeikhez képest mindenhol ott vannak. „Ha a lakosság számára egy szélesebb körű rendezvénysorozattal, előadássorozattal tudnánk a mi munkánkról, a robbanótestekről, a teendőkről tájékoztatást adni, akkor erre is nyitottak lennénk.”¹⁸

Mint látható, az alakulat és a robbanóeszközökről történő felvilágosítás jelen van a lakosság életében, csak az embereknek kellene kissé nyitottabbaknak lenniük az új dolgok befogadására. Nem elég egy kérdőívben megjelölni a választ, hogy érdekes és fontos ezzel a témában ismereteket szerezni, tenni is kell érte. Tudom, hogy a mai rohanó világban nem az az első és legfontosabb mindenkinek, hogy a már említett rendezvények valamelyikére eljusson, de ha nem tesszük meg az első lépést, akkor senki nem várhatja, hogy az ismeretek a fejébe szállnak.

Véleményem szerint a munkáltatók, akik igenis fontosnak tartják beosztottaik véleményét, ha kapnának jelzéseket a munkavállalóktól, hogy igény van hasonló ismeretek elsajátítására, vagy egy tájékoztatásra, ők sem zárkóznának el ezelől.

¹⁸ Interjú alkalmával közölte Várkonyi Melinda fhdgy, a MH 1. HTHE kommunikációs tisztje

8. BEFEJEZÉS

Véleményem szerint a korábbi oldalakon sikerült a II. világháborútól elindulva egészen napjainkig az aknamentesítés fejlődését bemutatni, s hogy hogyan jött létre hazánkban a tűzszerészet és a hadihajózás. Kitértem a nemzetközi szerepvállalásokra, melyek a mai alakulatnak majd 50%-ban a mozgó rugói.

Felvázoltam, hogy hogyan épül fel az Ezred szervezeti struktúrája, s a szervezetben meglévő századok milyen feladatrendszerrel rendelkeznek. Néhány mondatban kitértem Magyarország szennyezettségére robbanóeszközök tekintetében. Néhány kitekintést tettem nemzetközi vizekre s bemutattam három külföldi tűzszerész csoportot, bár szakdolgozatom terjedelmének végessége miatt ez nem került összehasonlításra e MH tűzszerész alakulatával, viszont egy későbbi esetleges kutatás alkalmával felhasználható.

A dolgozat tűzszerész témáját a lakosságvédelmi feladatok témakörrel tettem katasztrófavédelmi vonatkozásúvá, ahol a robbanóeszközök bejelentésének menete és a lakosságvédelem témakörök kerültek két alfejezetbe.

A későbbiekben az általam készített kérdőív került feldolgozásra, s végül a dolgozat a tapasztalatok összegzésével zárult.

Úgy gondolom, hogy egy olyan világban, ahol napi szinten kerülnek elő a föld mélyéről különböző robbanóeszközök, nélkülözhetetlen a tűzszerészek kissé sem veszélytelen s odaadó munkája. Azzal a ténnyel pedig, ha a lakosság tájékoztatása folyamatos és összetettebb volna, elkerülhetőek lennének az állampolgár tudatlanságával egybekötött, esetlegesen előforduló balesetek.

9. FELHASZNÁLT IRODALOM

1. *Magyarország Alaptörvénye*
2. *2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról*
3. *2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről*
4. *234/2011. (XI.10.) Kormányrendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról*
5. *142/1999. (IX. 8.) Kormányrendelet a tűzszerészeti mentesítési feladatok ellátásáról*
6. *1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről*
7. *MŰ/31 Tűzszerész szakutasítás*
8. *Gellért Tibor: Tűzszerészek és aknakutatók, Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó, 1981*
9. *Tűz és víz katonái, Csapathagyományok, Zrínyi Média HM Kommunikációs Kft., 2011*
10. *Dr. habil. Kovács Tibor nyá. mk. ezredes- Nyers József mk. ezredes- Prof. Dr. Padányi József mk. dandártábornok(DsC): Építünk, védünk, alkotunk- A magyar műszaki csapatok története 1945-től napjainkig, Zrínyi Média Kommunikációs Kft., 2011*
11. *Vörös Mihály főhadnagy- Daruka Norbert mk.főhadnagy: Tűzszerészek a közszolgálati feladatok ellátásában, Sereg Szemle, X. évfolyam, 2. szám, 2012. április-június*
12. *Daruka Norbert mk. főhadnagy: Rombolóbombákat hozott a Mikulás, Seregszemle, MH ÖHP Szakmai-tudományos folyóirata, 9. évfolyam, 3-4. szám*
13. <http://www.kislexikon.hu/folyometer.html> Letöltve: 2013.03.13. 15:11
14. *Jegyzet közbiztonsági referensek felkészítéséhez, Vas Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság, Szombathely, 2012*
15. *Katasztrófavédelem, LIV. évfolyam, 12. szám, 2012. december*

10. 1. SZÁMÚ MELLÉKLET

1.számú kép¹⁹2.számú kép²⁰3.számú kép²¹4.számú kép²²

¹⁹ http://www.langlovagok.hu/kepek/2010/kisguczipeter/100709_kondorosibank/eredeti/100709_kondorosibank_05.jpg

Letöltve: 2013.03.19. 22:32

²⁰ http://www.langlovagok.hu/kepek/2009/okf/090428_vacigyakorlat/eredeti/090428_vacigyakorlat_31.jpg

Letöltve: 2013. 03. 19. 22:35

²¹ http://www.delmagyar.hu/kecskemet/ujra_uzent_az_al-bombagyaros_-_fotok/2222444/

Letöltve: 2013. 03. 19. 22:47

²² A képet készítette: Vidra Zsolt törzsőrmester, III. osztályú tűzseréssz. A fénykép a szerző engedélyével került felhasználásra.

5.számú kép²³6.számú kép²⁴7.számú kép²⁵8.számú kép²⁶

²³ A fényképet készítette: Vidra-Filcsik Bernadett hallgató

²⁴ <http://zaol.hu/cimlapon/halalos-robbanas-botfan-tobb-mint-ezer-robbanoeszkot-talaltak-1415862>

Letöltve: 2013. 03. 19. 23:39

²⁵ http://www.bakonyihirmondo.hu/sites/barikad.hu/files/aknagranat_0.jpg

Letöltve: 2013. 03. 19. 23:29

²⁶ <http://kereso.nava.hu/gallery/show/id/1767854>

Letöltve: 2013.03.19. 23.29

A fénykép felhasználása Vörös Mihály főhadnagy engedélyével történt.

11. 2. SZÁMÚ MELLÉKLET

A lakosság tájékoztatásának szükségessége a II. világháborús robbanóeszközök elleni védekezéshez c. szakdolgozat kérdőíve

1. Mennyi az Ön életkora?
 - a. 18- 25 év között
 - b. 26- 35 év között
 - c. 36- 45 év között
 - d. 46 év felett

2. Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?
 - a. 8 általános iskola
 - b. Középiskola, szakmunkásképző
 - c. Főiskola, egyetem
 - d. Egyéb

3. Ön szerint kerülnek-e elő a mai napig II. világháborús robbanóeszközök?
 - a. Igen
 - b. Nem
 - c. Nem tudom

4. Tudja-e Ön milyen módon kerülhetnek elő ezek az eszközök?
 - a. Mezőgazdasági tevékenység, építkezés
 - b. kirándulás, strandolás
 - c. Ezek már csak múzeumban vannak
 - d. Egyáltalán nem kerülnek elő

5. Az Ön közvetlen környezetében tud-e olyan emberről, aki talált már ilyen eszközt?
 - a. Igen
 - b. Nem
 - c. Nem tudom

6. Az Ön belátása szerint ezek az eszközök veszélyt jelentenek az emberekre így 65 év elteltével?
- a. Igen
 - b. Nem
 - c. Nem tudom
7. Tudja-e Ön kit kell értesíteni, ha talál egy robbanóeszközt?
- a. Magyar Honvédséget
 - b. Rendőrséget
 - c. Polgármesteri Hivatal jegyzőjét
 - d. Nem tudom
8. Tudja-e Ön melyik testület foglalkozik a robbanóeszközök hatástalanításával?
- a. Terrorelhárítási Központ
 - b. Rendőrség
 - c. MH 1. Honvéd Tűzszerész és Hadihajós Ezred
 - d. Nem tudom
9. Ön szerint a fent megjelölt szervezethez milyen rendszerességgel érkeznek bejelentések egy előkerült robbanószerkezet miatt?
- a. Évente 200-500 bejelentés
 - b. Évente 2000-3000 bejelentés
 - c. Nem érkeznek bejelentések
 - d. Nem tudom
10. Ön szerint jogszabályba van foglalva a robbanóeszközök bejelentésének menete?
- a. Igen
 - b. Nem
 - c. Nem tudom
11. Ön szerint büntetendő az a személy, aki ezeket az eszközöket gyűjti?
- a. Igen, mert veszélyes
 - b. Igen, mert robbanóanyaggal és robbantószerrel való visszaélés
 - c. Nem, mert már nem kell senkinek
 - d. Nem tudom

12. Ha Ön elmozdítja vagy elviszi ezeket az eszközöket, bűncselekményt követ el a magyar törvények szerint?
- a. Igen, sőt szabadságvesztéssel büntetendő
 - b. Nem, mert ezek az eszközök senki tulajdonát nem képezik
 - c. Nem tudom
13. A hatályos jogszabályok alapján Önnek milyen állampolgári kötelességei vannak, ha robbanószerkezetet talál?
- a. Tájékoztatni a terület tulajdonosát
 - b. Értesíteni a hatóságokat
 - c. Semmilyen
 - d. Nem tudom
14. Szívesen részt venne-e Ön a munkahelyén ezzel a témával kapcsolatos tájékoztatón?
- a. Igen, mert érdekes és fontos
 - b. Igen, de csak munkavédelmi oktatás keretében
 - c. Nem, mert nem érdekel
 - d. Nem tudom
15. Ön szerint fontos ezekkel a dolgokkal foglalkozni ennyi idővel a II. világháború után is?
- a. Igen, mert még attól veszélyt jelentenek az emberi életre
 - b. Nem, mert már úgysem működik egyik sem
 - c. Nem tudom

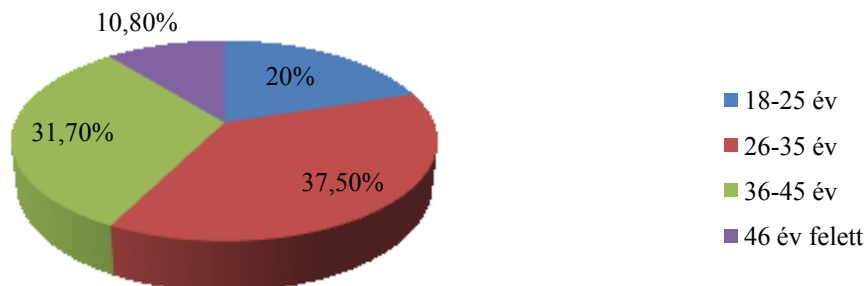
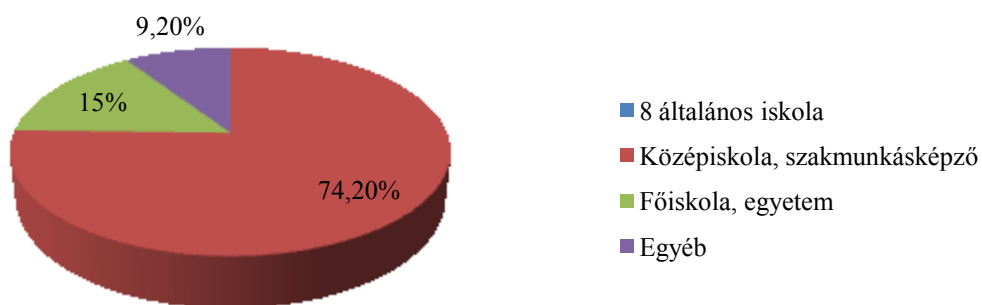
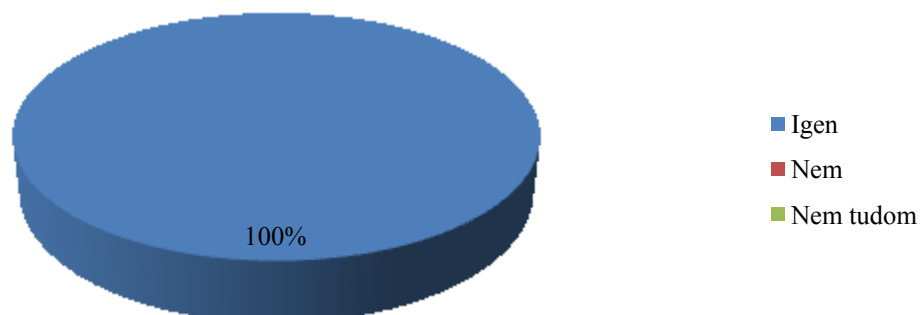
Készítette: Vidra-Filcsik Bernadett hallgató

LBVGKV61

MDVJ7B

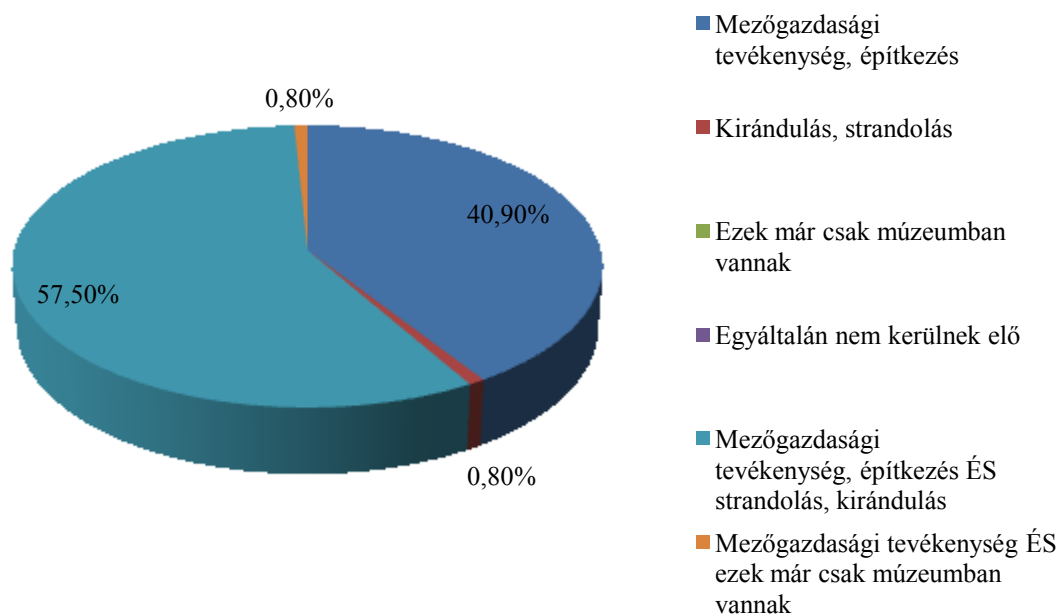
védelmi igazgatás szak
katasztrófavédelmi szakirány

Konzulens: Vörös Mihály főhadnagy
MH 1. Honvéd Tűzszerész és Hadihajós Ezred
I. osztályú tűzszerész

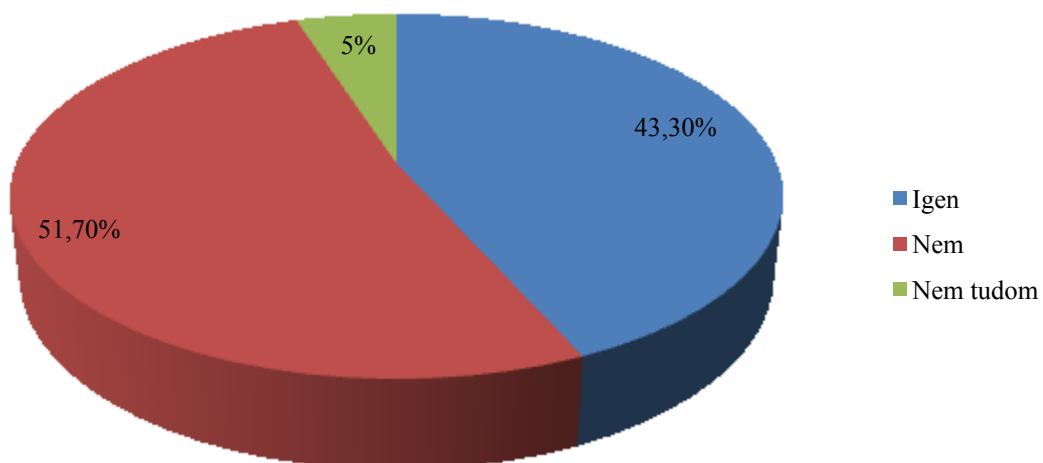
12. 3. SZÁMÚ MELLÉKLET²⁷**1. kérdés : Mennyi az ön életkora?****2. kérdés: Mi az ön legmagasabb iskolai végzettsége?****3. kérdés: Ön szerint kerülnek elő a mai napig II. világháborús robbanóeszközök?**

²⁷ A 3. számú melléklet diagramjait készítette: Vidra-Filcsik Bernadett hallgató

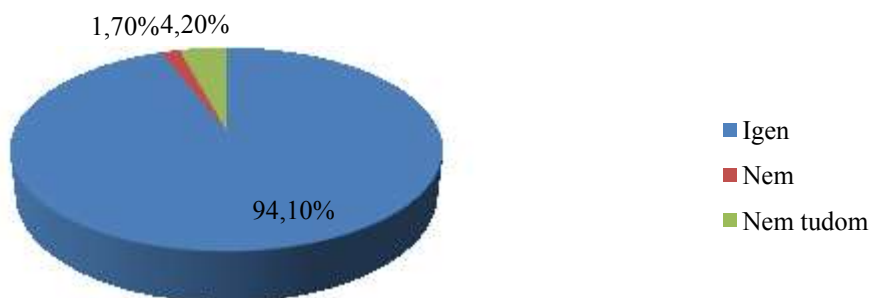
4. kérdés: Tudja-e ön milyen módon kerülhetnek elő ezek az eszközök?

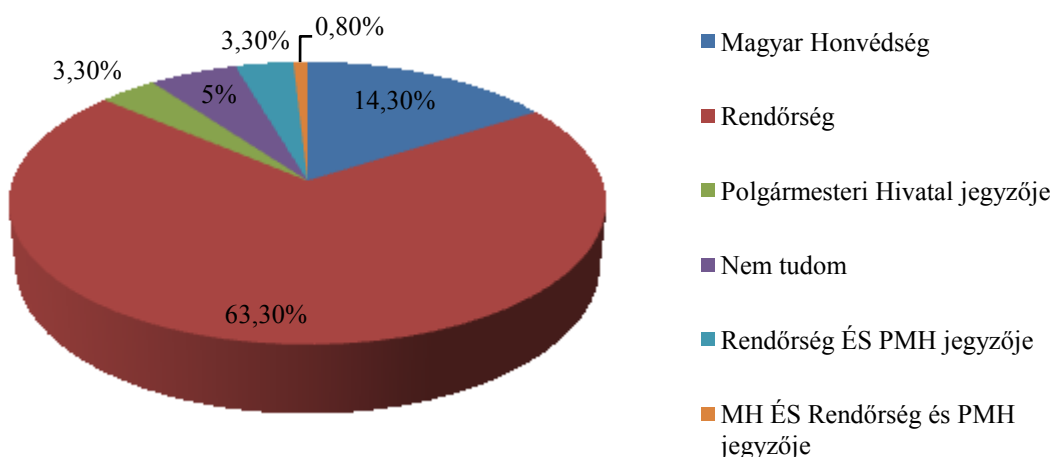
5. kérdés: 5. Az Ön közvetlen környezetében tud-e olyan emberről, aki talált már ilyen eszközt?

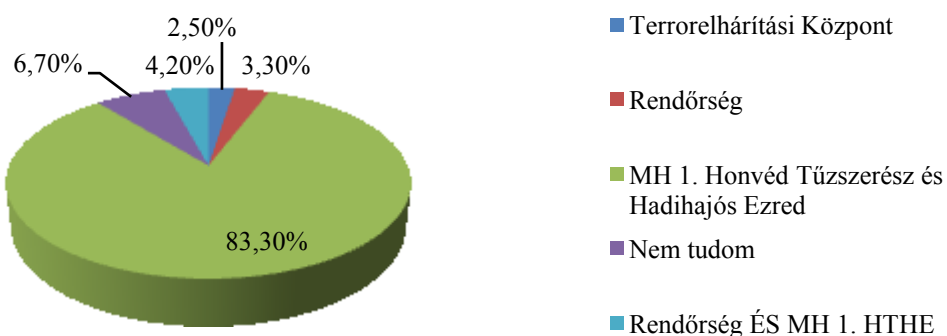
6.kérdés: Az Ön belátása szerint ezek az eszközök veszélyt jelentenek az emberekre így 65 év elteltével

7.kérdés: Tudja-e Ön kit kell értesíteni, ha talál egy robbanóeszközt?

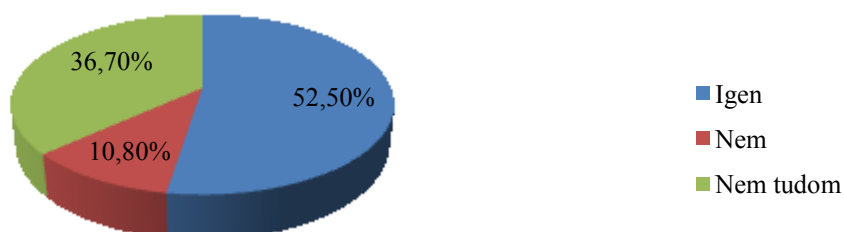
8.kérdés: Tudja-e Ön melyik testület foglalkozik a robbanóeszközök hatástalanításával?

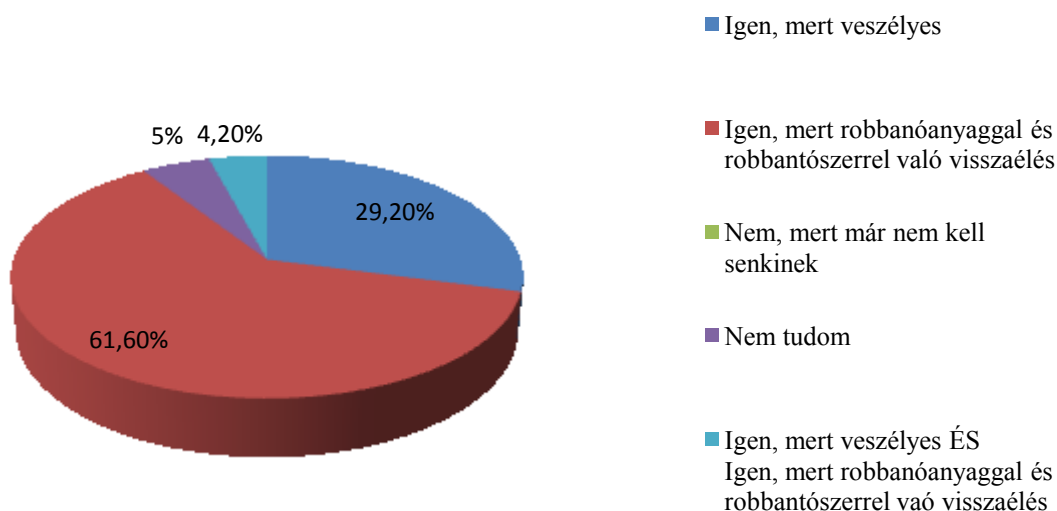
9.kérdés: Ön szerint a fent megjelölt szervezethez milyen rendszerességgel érkeznek bejelentések egy előkerült robbanószerkezet miatt?

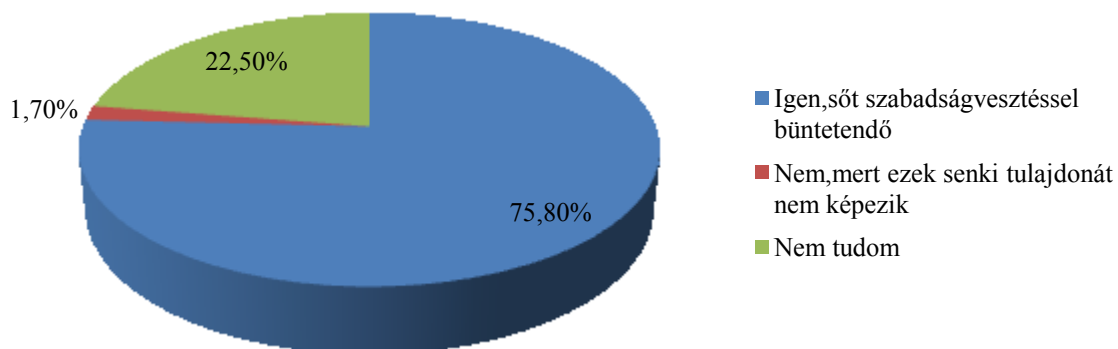
10. kérdés: Ön szerint jogszabályba van foglalva a robbanóeszközök bejelentésének menete?

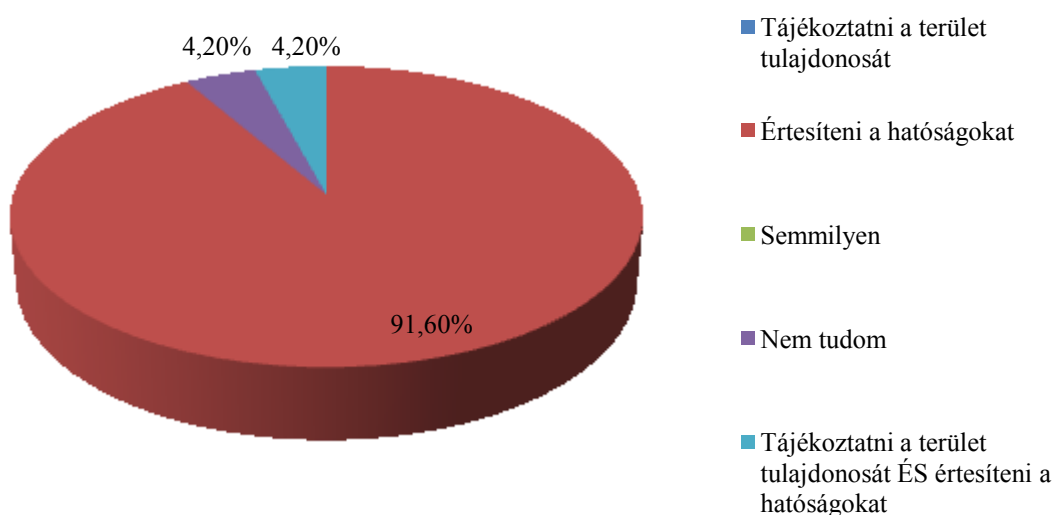
11.kérdés:Ön szerint büntetendő az a személy, aki ezeket az eszközöket gyűjti?

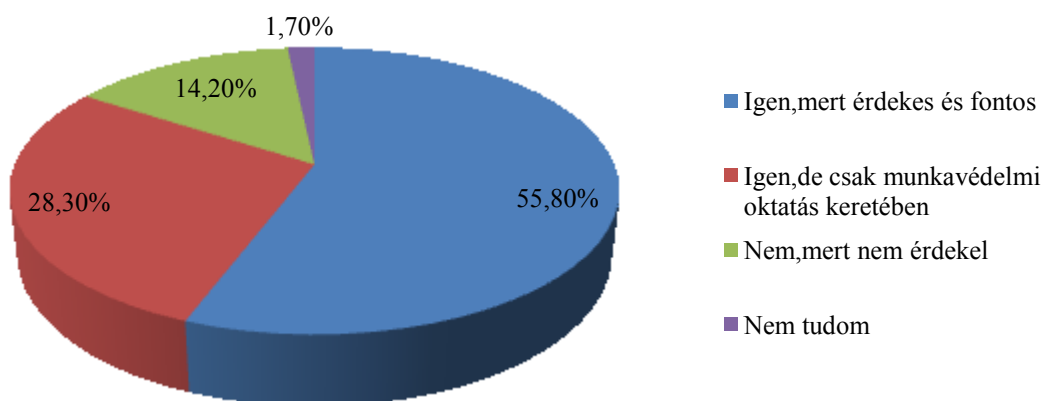
12.kérdés:Ha Ön elmozdítja vagy elviszi ezeket az eszközöket, bűncselekményt követ el a magyar törvények szerint?

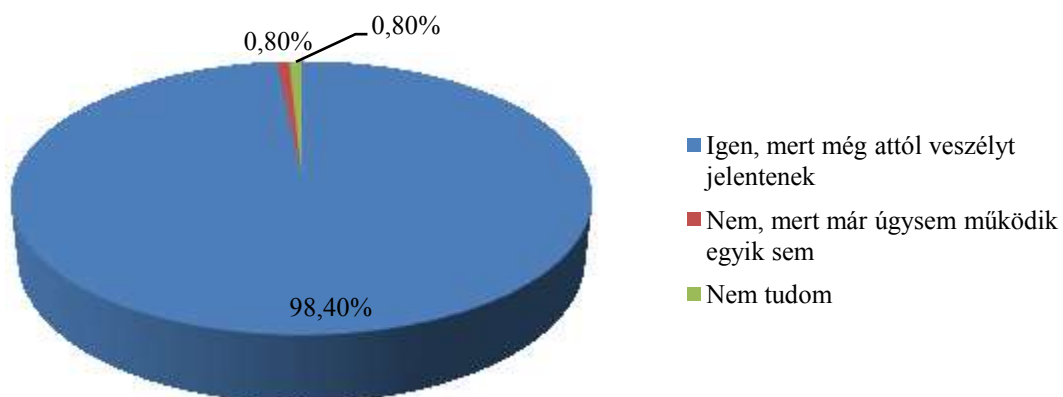
13.kérdés:A hatályos jogszabályok alapján Önnek milyen állampolgári kötelességei vannak, ha robbanószerkezetet talál?

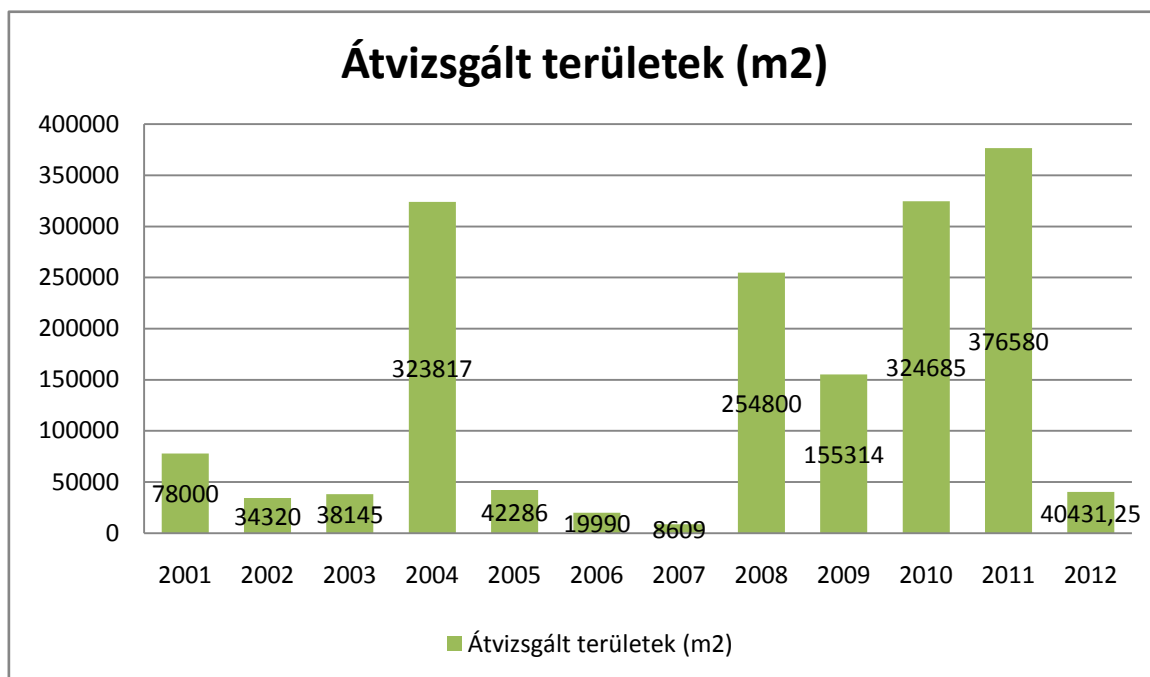
14.kérdés: Szívesen részt venne-e Ön a munkahelyén ezzel a témával kapcsolatos tájékoztatón?

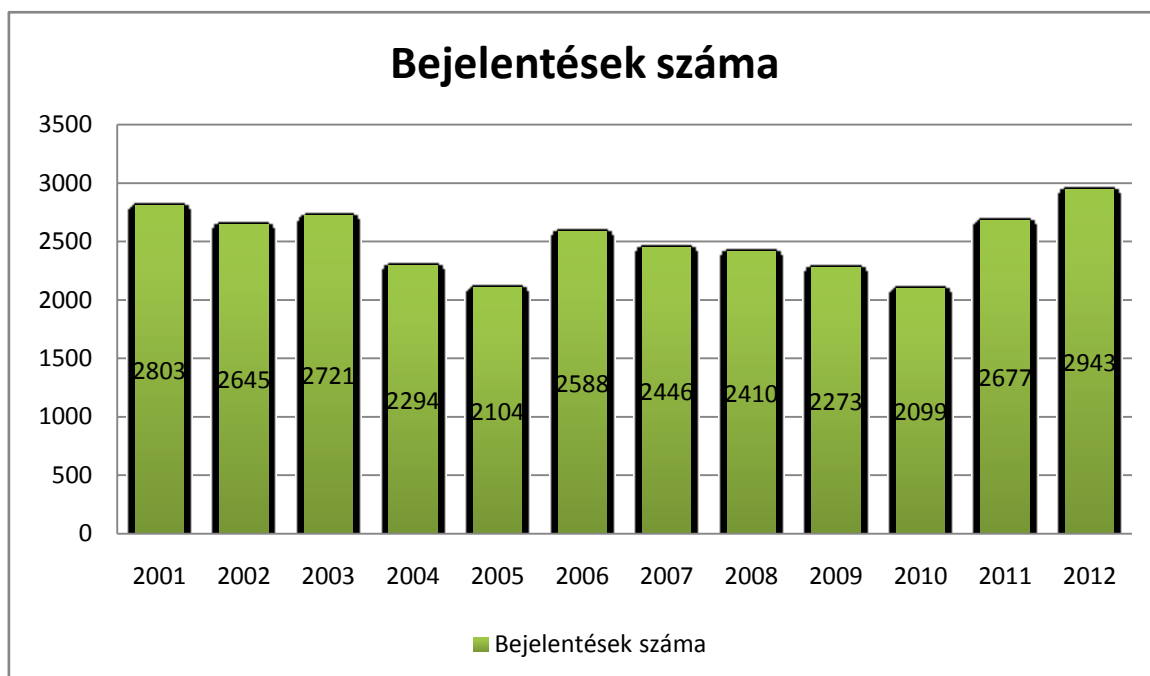
15.kérdés: Ön szerint fontos ezekkel a dolgokkal foglalkozni ennyi idővel a II. világháború után is?

13. 4. SZÁMÚ MELLÉKLET

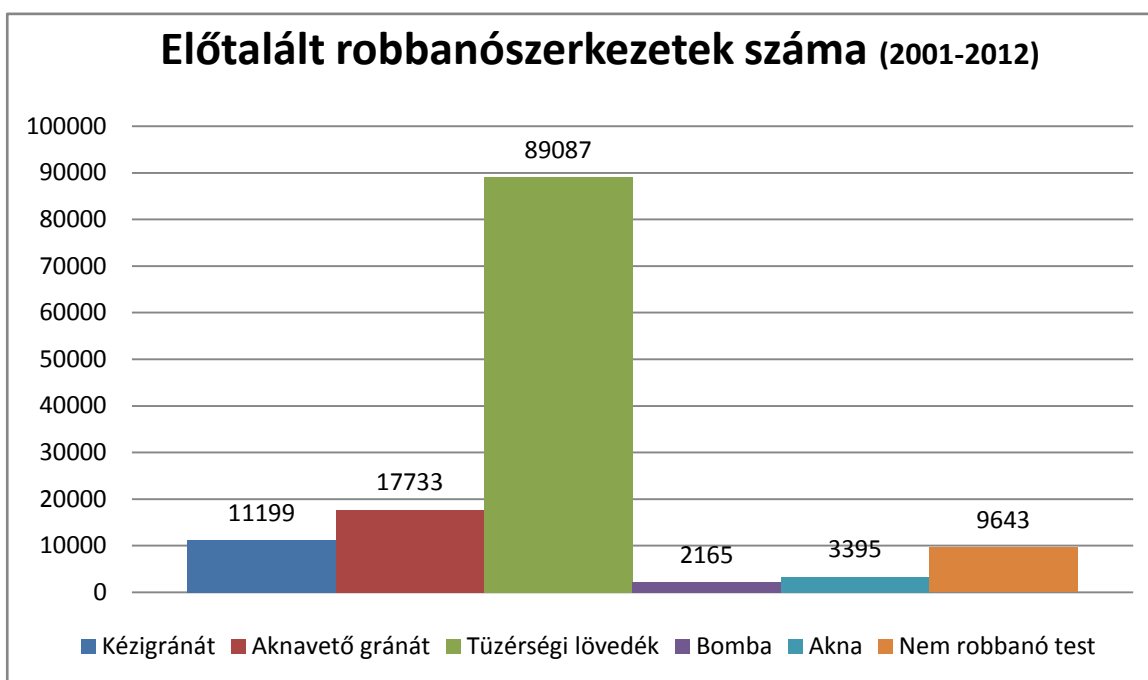
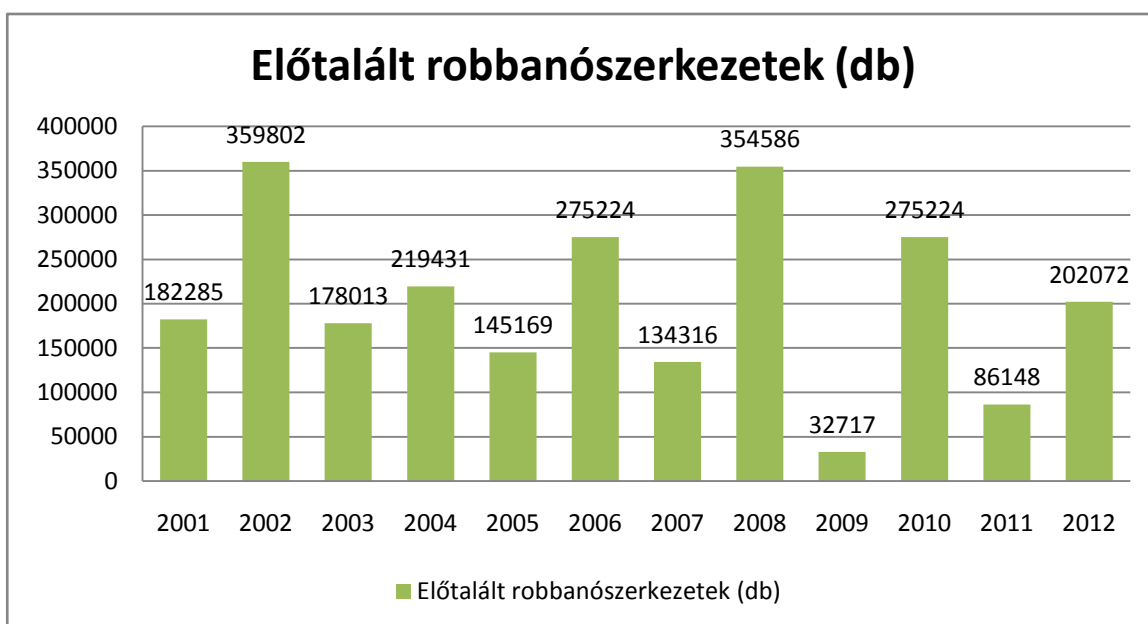
2.számú ábra²⁸

3.számú ábra²⁹

²⁸ Készítette: Vidra-Filcsik Bernadett hallgató a MH 1. HTHE központi statisztikai adatai alapján

²⁹ Készítette: Vidra-Filcsik Bernadett hallgató a MH 1. HTHE központi statisztikai adatai alapján

4.számú ábra³⁰5.számú ábra³¹

³⁰ Készítette: Vidra-Filcsik Bernadett hallgató a MH 1. HTHE központi statisztikai adatai alapján

³¹ Készítette: Vidra-Filcsik Bernadett hallgató a MH 1. HTHE központi statisztikai adatai alapján